

Nr 1 1991

GENESIS

Koalan – ett pungdjur med charm

New Age – enda evolutionsreligionen

Första Mosebok – ett hopplock eller en enhet

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE
Mats Molén tel 090/24 622

LAYOUT: Erik Österlund

BILDREDAKTÖR: Anne Erlandsson

Respektive artikelförfattares åsikter behöver ej nödvändigtvis överensstämma med redaktionens.

PRENUMERATION

"Genesis" utkommer med 4 nr/år. Man prenumererar genom att sätta in 75 kr på förenings postgiro (50 kr för studerande)

FÖRENING FÖR BIBLISK SKAPELSE

FBS är en allkristen sammanslutning som främjar spridandet av böcker, broschyrer och annan information som stöder skapelsetron. Vi granskar och presenterar material som belyser utvecklingslärans karaktär och konsekvenser. Föreningen vill verka för en kristen grundsyn på vetenskaperna och för att den bibliska synen får komma till tals i skola och samhälle.

STYRELSE: Stefan Halldorf (ordf.), John Bruce (sekr.), Ingrid Heidenborg, Jesper Kronhamn, Hans Thulesius, Mats Molén, Lennart Ohlsson.

Ruben Brunegård (suppl.), Anders Gärdeborn (suppl.), Per Landgren (suppl.), Joakim Linder (suppl.), Torbjörn Lång (suppl.), Lars Lundqvist (suppl.), Urban Petren (suppl.)

MEDLEMSKAP

Stöd detta viktiga arbete genom medlemskap! Begär förenings stadgar.

FÖRENINGSDRESS

Förening för biblisk skapelsetron
c/o Anders Gärdeborn
Krakas väg 56,
723 55 Västerås
Tel 021/208 77

Bidrag till tidningen skickas till:
GENESIS, Box 82
913 00 HOLMSUND

Postgiro: 29 55 88-8 (Sverige)
1 98 75 93 (Norge)
1099 447 (Finland)
2 92 15 61 (Danmark)

REFERENSBIBLIOTEK
FBS, Box 3170, 400 10 GÖTEBORG

Tryck & repro: Winjett Grafiska AB

LÖSNUMMERPRIS I HANDELN: 25,- kr

GENESIS trycks på miljövänligt papper

Titelbild: Koala, Australien.
(Foto: David Nilsson)

ISSN 0284-5237

Detta nummer av

GENESIS!

I detta nummer av GENESIS vill vi speciellt rekommendera artiklarna av Håkan Arlebrand och framlidne Gösta Erikson. Artiklarna är bland de längre som vi publicerat i GENESIS, men vi tycker att de är så viktiga att de är väl värda sin plats.

Arlebrands artikel kan ses som en första introduktion i New Age-tankarna, som mer och mer kommer in i vårt samhälle, så att vi som kristna bättre kan förstå hur vi skall bemöta sådana tankegångar.

Gösta Erikson har strukturerat upp de inledande kapitlen i Bibeln - de kapitel som kanske varit främsta måltavlan för den "bibelkritik" som försökt misstänkliggöra Bibelns trovärdighet. I år är det 450 år sedan Bibeln kom ut på svenska för första gången, och speciellt under det senaste århundradet

har Bibeln blivit alltmer kritiserad. Göstas artikel kan därför ses som en del av återupprättandet av trovärdigheten hos bibelordet, vilket kan passa bra till 450-årsjubileet av den första svenska översättningen. Vi får se om inte kvarvarande bibelkritiker kan ändra sina åsikter nu, och se att de inledande kapitlen i Bibeln är en enhet. Framtiden får utvisa om artikeln ger något resultat på den fronten...

Vi har även en mängd mindre artiklar om etik, naturvetenskap och Bibeln.

Vi är som vanligt alltid tacksamma för kommentarer till GENESIS och försöker ta hänsyn till dem! Ha en givande läsning!

Redaktör Mats Molén

Varför arbeta med Skapelse ?

1 Kor 15:19: "Om vi i detta livet har i Kristus haft vårt hopp, och därav intet bliver, då är vi de mest ömkansvärda av alla människor."

VERKLIGHETS-FÖRANKRAD TRO

Det är alltid viktigt att det vi håller på med är verklighetsförankrat. Många gånger har kristna blivit kunskapsfientliga och vetenskapsfientliga därför att de ansett att "Vetenskapliga fakta" gått emot Bibelns budskap, när det egentligen inte är kunskaperna och vetenskapen i sig som är problemet. Denna kunskapsfientlighet har dock ibland slagit igenom på alla områden och lett till att kristna presenterat de mest befängda idéer, både rent teologiskt och vetenskapligt (t ex att ryska vetenskapsmän borrar sig ner till helvetet, att en "kubformad" komet skulle ha varit det nya Jerusalem, att världens sista tid skulle komma när planeterna "stod på rad"). Vem vill då tro, om "Kristus inte har uppstått", dvs om kristen tro inte är förankrad i verkligheten?

KUNSKAP GER BALANS

På grund av denna kunskapsfientlighet har det kristna budskapet många gånger blivit ett styckverk, i stället för att vara den helhet det verkligen är. Både kunskapen om Bibeln och världen omkring oss har blivit lidande. En del har därför hängt sig för mycket åt känslor och tappat bort delar av den kritiska granskningsförmågan. Andra har för mycket börjat följa med i världens tankesätt och Gud

har mer blivit som en "snäll" observatör av universum än den Helige, Allsmåktige Skaparen. Bibelns budskap ger en beskrivning som är beroende av att världen omkring oss är sann och verklig, både när det gäller historiska händelser och andliga upplevelser. Vi måste därför utbildas oss så att vi bättre kan granska skeendena omkring oss, både andligt och vetenskapligt. I vårt kunskapsletande skall vi dock inte anpassa oss efter "denna världens vishet", och ta åt oss filosofier som har som utgångspunkt att försöka förklara världen utan Gud. I stället skall vi, bli genom att undersöka hur världen omkring oss är uppbyggd och fungerar, bryta ned tankebyggnader. Vi bör ha sådana kunskaper att vi är redo och kan förstå hur vi skall svara!

VANLIGASTE SKÅLET ATT INTE TRO

Det vanligaste argumentet för att inte tro på Gud verkar i dag vara evolutionsteorin (undersökning från England, publicerad i GENESIS nr 2 1988). Vi får många påminnelser om detta på GENESIS-redaktionen. I GENESIS nr 1 1990 intervjuade vi en lärare som på grund av evolutionsteorin tappat tron när hon gick i grundskolan. Till nr 2 1990 fick vi ett brev av en tandläkare som gått ungefär samma väg (han kände dessutom inte till ovanstående artikel i GENESIS nr 1 1990).

LOGIK + TRO = TRYGGHET

Tidningen GENESIS vill visa att vi som kristna har argument för vår tro. Vi vill främst visa detta genom att undersöka etiska och kunskaps-teoretiska/filosofiska frågor, samtidigt som vi försöker särskilja fakta från alla de ofta av materialism påverkade teorierna som presenteras i läroböcker och massmedia (utan att vi för den delen förminskar den andliga verkligheten). Logik och kristen tro går bra ihop. Om Kristus verkligen har uppstått, då är inte längre kristna de "mest ömkansvärda" av alla människor. Genom århundradena har miljontals människor vittnat om vad Jesus gjort för dem som uppstånden och Herre!

2 Kor 10:5: "Ja, vi bryta ned tankebyggnader och alla slags höga balverk, som uppresas mot kunskapen om Gud, och vi tar alla slags tankefunder till fånga och lägger dem under Kristi lydnad."

Kol 4:6: "Ert tal vare alltid välbehagligt, kryddat med salt; Ni bör första hur ni skall svara var och en."

1 Petr 3:15b-16a: "Och ni skall alltid vara redo att svara var och en som av er begär skäl för det hopp som är i er, dock med saktmod och i fruktan och med ett gott samvete..."

1 Kor 15:20: "Men nu har Kristus uppstått från de döda, såsom förstlingen av de avsovnade."

Detta nummers skribenter:

SETT OCH HÖRT.....	
Koalan - En björn att tycka om, av Gunnel Molén.....	8
BOKRECENSION - Fundamentalism?	
av Birgitta Wallin-Rosdahl	10
UR BREVSKÖRDEN och FRÅGOR.....	12
INTERVJUN - Kristen filmare.....	16
Sovjetisk TV visade skapelsefilmer.....	18
PÅ SKAPELSEHORISONTEN	19
Evolutionsbegreppet och New Age	
av Håkan Arlebrand	21
Urhistoriens struktur	
av Gösta Erikson	28

Håkan Arlebrand har en fil kand i religion, historia, litteraturhistoria samt nordiska språk. Han är författare till böckerna "Drömmen om riket" (EFS 1986) och "Drömmen om gudomlighet" (Libris 1989). Han arbetar som lärare vid Angeredsgymnasiet och är vice ordf för Centrum för Kristna Studier i Göteborg.

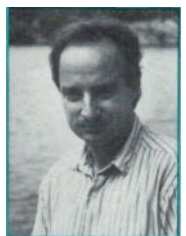
Johnny Bergman är frilans journalist och möbelhandlare. Han skriver och föreläser om ämnet Bibeln och vetenskapen. Han förestår även bokförlaget "Argument för kristen tro".

Gösta Eriksons artikel publiceras postumt. Gösta hade en Master of Arts i teologi och arbetade på Kortebo Missions-skola (Alliansmissionen) och Nordiska Bibelinstitutet vid sin bortgång 17/11 1990.

Birgitta Wallin-Rosdahl är skolpastor, anställd av församlingarna i Trollhättan. Hon har tidigare arbetat som journalist och lärare.

Mats Molén är ämneslärare i biologi, kemi, fysik och naturkunskap. Dessutom har han en examen från geovetarinjen vid Umeå universitet.

Gunnel Molén har studerat geovetenskap och har under många år varit intresserad av arkeologi och frågor om vårt ursprung.

Nu har vi fått postgiro även i våra närmsta grannländer!

Alla besvär med växlingsavgifter o dyl försvinner, och det blir enklare att prenumerera!

Här är de respektive postgironumren för våra grannländer och prenumerationsavgiften i respektive lands valuta:

Danmark: 85 kr (60 kr för studerande). *Danskt postgiro: 292 15 61*

Finland: 55 mark (40 mark för studerande). *Finskt postgiro: 1099447*

Norge: 85 kr (60 kr för studerande). *Norskt postgiro: 1 98 75 93*

OBSM! Vid beställning av böcker el dyl över postgiro i Danmark, Finland eller Norge: Räkna ut det ungefärliga priset i svenska kronor och lägg till 5-10 mark/kronor. Vi får nämligen själva betala en liten växlingsavgift när vi flyttar över pengarna till Sverige!

Hur vet jag om jag har betalat prenumerationen på GENESIS?

Jo, längst uppe till höger på adressetiketten på kuvertet finns en liten kod.

Det första tecknet, en bokstav, anger vad Du är för slags prenumerant. (P = prenumerant, Z = företag, S = skola, A = gåvoprenumeration, osv.)

Det andra tecknet, oftast en siffra, anger för vilket år Du senast betalat prenumerationsavgift. (0 = 1990, 1 = 1991, osv.)

Hur vet jag om jag är medlem i Förening för Biblisk Skapelsestro?

Jo, helt enkelt om det första tecknet på adressetikettens övre högra hörn är ett M. M = medlem (antingen Du har betalt medlemsavgift eller ej).

Prenumerationsavgiften för "GENESIS - en tidning om ursprung" är endast 75 kronor för 1991 (studerande: 50 kronor). (Tillägg för porto utom Norden är 20 kronor för land- och 40 kronor för flygpost.)

Vill man ytterligare stödja verksamheten kan man, förutom att bara prenumerera, bli medlem i FBS. Medlemsavgiften är 50 kronor per år (studerande: 25 kronor). Begär föreningens stadgar!

Sätt gärna in en liten extra slant på vårt postgiro om Du vill hjälpa till att sprida tidningen. **Beställ extra exemplar av nummer 1 1991** för 20 kr. Sprid till vänner och bekanta, lärare och elever.

Alla som vill veta mer om föreningen eller som vill delta i föreningens arbete - **HÖR AV ER!** Ring eller skriv till föreningsadressen eller redaktören (adresser står i början av tidningen).

Polarklimatet var nog riktigt behagligt förr...

I tidskriften *Geology Today*, maj-juni 1990, rapporterar Jane E Francis i sin artikel "Polar fossil forests" om de rester av stora tempererade skogar som upptäckts nära Arktis såväl som i Antarktis, och om det varma klimat som måste ha rått där för drygt 45 miljoner år sedan för att dessa skogar skall ha kunnat växa där, för det är just vad de gjort.

Skogarna i Arktis sägs häröra från tertiär och har hittats på tre platser. Två av dem finns på Ellesmere Island och fynden är fossila, men det tredje stället, Axel Heiberg Island, har mumifierade rester av skog. Öarna ligger nu på latituden 80 grader nord, ca 1000 km från Nordpolen. Enligt den gängse teorin om kontinentaldriften låg öarna under tertiär på motsvarande breddgrad. Skogarna liknar mest de träskskogar som idag återfinns i Florida. Fynden består av löv, kottar, frön

och stammar från barrträd som gran, tall, lärkträd, träskcypress och metasequoia samt al, björk, ek, hickory och katsura (ett träd som idag återfinns i Östasien). Klimatet var det tydligen inget fel på. Att även ganska sydliga träd frodades i den egendommiga ljusrytm som då rådde vid polerna är uppenbart.

På både James Ross Island och Alexander Island utanför Antarktiska halvön återfinns förstenade rester av skogar som sägs komma från krita. Skogarna, som växte på samma latituder de ligger på idag (dvs 62 respektive 72 grader syd), består av sydliga barrträd och bokträd tillsammans med ormbunkar. På en del platser har trädstammar transporterats av strömmar till marina avlagringar där de blivit mycket väl bevarade. Alla fynden pekar på ett varmt klimat.

Hur förklarar man det varmare klimatet? Artikeln ger

Tidigare har det vuxit skogar i närheten av polerna. Hur kan det ha skett? (III. Peter Fryxelius)

inget klart svar på detta. Jane E Francis påpekar dock att ljusinstrålningen vid polerna är tillräcklig för att träd skall kunna växa där. De kalla vindarna och nitratfattiga jordarna är i dag de begränsande faktorerna.

Det finns en ganska enkel förklaring till att det var varmare förr, och det är skapelse-

troende forskares teori om ett vattenånghölje kring jorden. Ett sådant hölje skulle ge jorden högre och mer jämnt fördelad temperatur. Att tempererade skogar fanns även vid polerna ter sig då inte bara möjligt utan även naturligt.

PETER FRYXELIUS

Köttätande växtätare

Växtätande hjortar som börjat äta kött? (Foto: Mats Molén från Yellowstone National Park i Wyoming. Hjorten på bilden har inget med hjortarna i artikeln att göra.)

Flera rapporter om växtätande djur som plötsligt börjat äta kött har dykt upp på sista tiden och fenomenet har diskuterats av olika forskare i flera vetenskapliga artiklar.

Detta kan vi läsa i oktobernumret av tidskriften FAKTA (1990), som bland annat berättar om några får på en av Shetlandsöarna som förser sig av silvertärnans ungar. Ett annat exempel är kronhjortarna på en av öarna i Hebriderna som börjat utgöra ett allvarligt hot mot en speciell typ av stormfågel, mindre lira.

Orsaken antas vara mineralbrist; kalkbrist anser en del, då nämnda hovdjur mest intresserat sig för vingor och ben. Fosfatbrist menar någon annan då skelettben innehåller mer

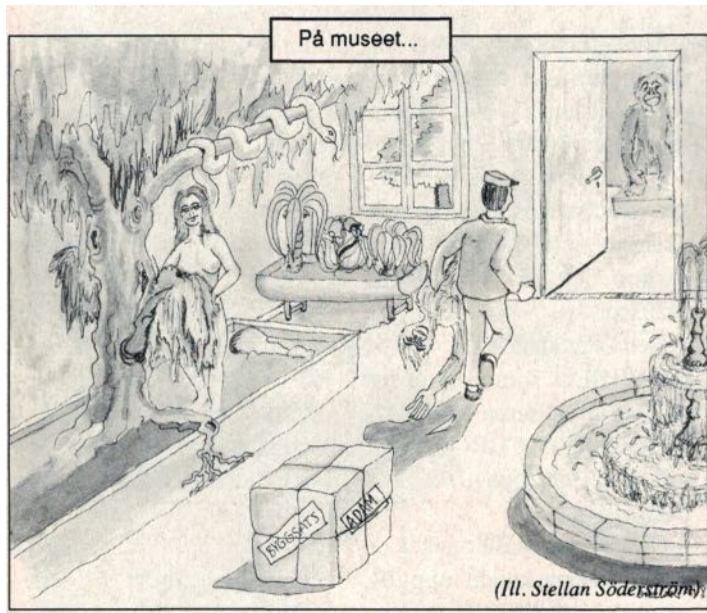
fosfat än kalcium och fosfatbrist är allvarligare för hovdjuren än kalkbrist.

Så långt notisen i FAKTA. Den naturliga följdfrågan blir om det kanske gått till så här genom tidernas gång. Växtätande och fredliga djur som börjat lida brist på föda och viktiga näringsämnen har börjat kompensera det genom att äta kött på de sätt de lyckats få tag på det. Så småningom har en del utvecklats till rovdjur, för att nu förenkla det hela en smula.

Exemplen ovan är ingalunda de enda och gränserna mellan kött- och växtätare är ofta flytande. Det hela tål faktiskt att tänka på.

GM

Mer om apmänniskor - nu gäller Adam och Eva

Det stora flertalet forskare verkar nu ha accepterat att åtminstone halva mänskligheten - alla kvinnor - härstammar i rakt nedstigande led från en enda kvinna. Detta har man kommit fram till genom att undersöka arvsanlag i "cellens kraftstationer", mitokondrierna, som endast ärvs genom kvinnans ägg. Detta är vad genetiker/ärftlighetsforskare kommit fram till. Man letar nu efter den första mannen genom att försöka spåra den manliga Y-kromosomen.

Evolutionister tror "naturligtvis" inte på Bibelns Adam och Eva. De anser i stället att det fanns tusentals "apmän/apkvinnor", men att den kvinnliga avkomman dog ut i

alla släkten utom från en enda kvinna. Här går det naturligtvis inte längre att bevisa något, utan det är bara tro som gäller.

Inom fossilforskningen på apmänniskor är läget oförändrat. I brist på fynd kan forskare i dag bli berömda bara de har en åsikt om vårt ursprung. Den åsikt som blir gällande beror på vilken forskare som skriker högst, enligt en cynisk röst. Det är möjligt att inget av de fynd av "apmänniskor" som gjorts är vår förfader, enligt evolutionister själva.

MM

Källa: Jones, J. S. "A Thousand and One Eves", Nature, vol 245, 1990, sid 395-396.

Den kosmologiska principen

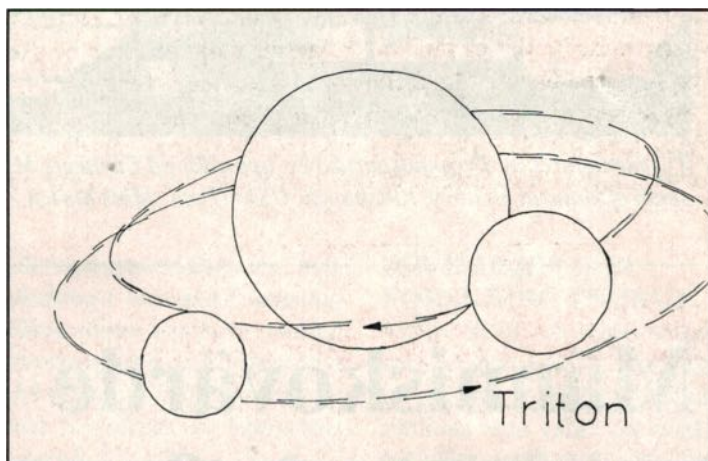
I augustinumret 1990 av National Geographic fanns en artikel om Voyagers passage av Neptunus. Bland annat sägs, på sidan 38:

"Vid Saturnus såg vetenskapsmännen ringar som vallades av små närbelägna månar, vars gravitation höll ringarna på plats. Vid Neptunus fann inte Voyager några sådana småmånar. Kan det vara så att ringbågarna formats helt nyligen? Kan en komet under de senaste åren ha kolliderat med en liten måne, och gett upphov till fragment som ännu inte haft tid att organisera sig i en slät ring?"

Fastän vetenskapsmännen föreslår idén är det få som gillar den. Ledaren för bildteamet, Brad Smith, uttrycker deras skepticism så: 'Det bryter mot något som

kallas den kosmologiska principen, som säger att det är osannolikt att man skall råka befinna sig på rätt plats vid rätt tid för att kunna iaktta en händelse av kosmisk betydelse."

Den kosmologiska principen, som nämns här, är inte någon naturlag. Den är ett uttryck för att man tror att vi bor i en betydelselös avkrok i ett mycket stort och gammalt universum. Om man av någon anledning inte håller med om den bedömningen av vår situation är den kosmologiska principen inte längre giltig. Om universum bara är några tusen år gammalt skulle det finnas spår kvar av de flesta kosmiska händelser, och om solen och månen och stjärnorna är skapade till att vara "tecken och till att utmärka särskilda tider, dagar och år"

(1 Mos 1:14) då är vi på rätt plats att iaktta kosmiska händelser av betydelse. Principen är i det fallet uppenbart felaktig.

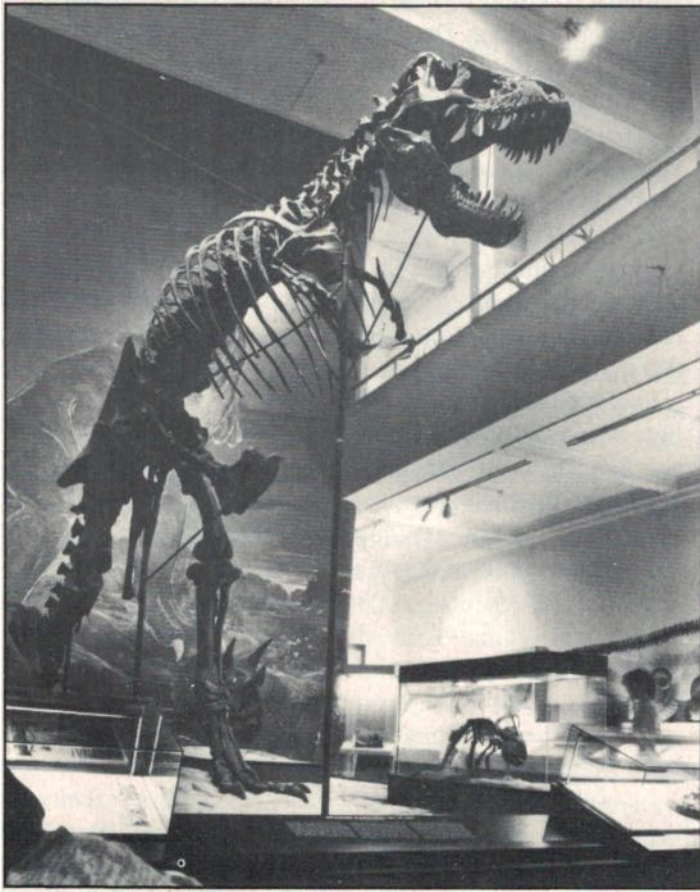
Den kosmologiska principen bör närmast ses som en evolutionistisk programförklaring. Om ett astronomiskt fenomen kan ges två olika teoretiska förklaringar föredrar man den som förutsätter ett stort och gammalt universum där människan är betydelselös. Det är väl då inte så

konstigt att de teorier som presenteras för allmänheten tyder på ett stort och gammalt universum där människan är betydelselös.

LENNART FRYXELIUS

(För ytterligare läsning om Neptunus, se: Kerr, R. A. "The Neptune System in Voyager's Afterglow", Science, vol 245, 1989, sid 1450-1451.)

Sju *Tyrannosaurus rex* spred skräck på jorden

Typexemplaret av *Tyrannosaurus rex*, uppställt på Carnegie Museum of Natural History, Pittsburgh, USA. (Foto: Mats Molén.)

Det största och mest kompletta skelettet av *Tyrannosaurus rex* har nyligen hittats i nordöstra Montana. På den tre våningar höga dinosaurien saknades endast en arm, några ben från tårna, några revben och det yttersta av svansen.

Detta står att läsa i nr 4/90 av EX NIHILO, som i sin tur har hämtat uppgifterna från SAN FRANCISCO CHRONICLE, juni 19, 1990 och USA TODAY, 29 juni.

Notisen innehåller också en något överraskande uppgift, nämligen att man endast hittat sju exemplar av *Tyrannosaurus rex*. Föreligger det kanske ett missförstånd någonstans? Visst förstår man att där fanns många som aldrig blev bevarade som fossil. Och visst förstår man att det finns fossil som ännu ligger i sedimenten och väntar på att upptäckas. Men ändå - allt man läst och hört om hur dessa, som sägs vara de mest rovgiriga av

alla dinosaurier, spred skräck på jorden under flera miljoner år. På något sätt får man känslan av att det finns något här som inte riktigt stämmer.

Naturhistoriska museet i Stockholm bekräftar uppgiften att man endast hittat få exemplar av *Tyrannosaurus rex*, men betonar att dessa i gengäld är desto bättre bevarade. Dessutom finns flera osäkra kotor och tänder.

Beträffande det rovgiriga hos dessa så kallade bestar har det på senare år börjat omprövas. David Lambert skriver i "Dinosaurier", utgiven på svenska av Forum 1984, att de sannolikt föredrog att leva av as hellre än att anfalla levande byten. En del experter anser, enligt Lambert, att de endast kunde röra sig långsamt framåt med vaggande gång. Dessutom skulle en del av deras långa tänder ha kunnat brytas av vid en strid.

GM

Människovärde i fara

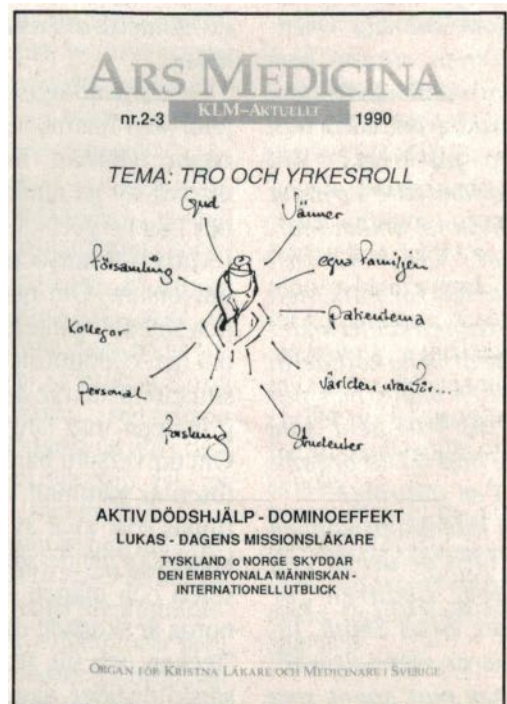
AKTIV OFRIVILLIG DÖDSHJÄLP

Kristna läkare i Sverige utger tidningen ARS MEDICINA. Nr 2-3 1990 har temat "Tro och yrkesroll". Där finner vi ett referat av en artikel av dr Richard Fenigsen om aktiv dödshjälp, som för fram chockerande fakta.

Uppskattningsvis 5000-20 000 personer avlider varje år i Holland genom aktiv döds-

hjälp. Detta accepteras av folket. 76 % stöder denna praxis (enligt en opinionsmätning 1976). 300 nyfödda barn lämnas att dö genom att man underlåter att operera.

Ett 20-tal patienter på ett ålderdomshem i De Terp utsattes för aktiv ofrivillig dödshjälp, i de flesta fall genom att sköterskan injicerade små doser insulin vid upprepade tillfällen. Lä-

I Norge har man fastslagit att samma forskningsetiska riktlinjer som gäller för födda individer också skall gälla för forskning på foster (III. Anne Erlandsson.)

karen befanns skyldig till flera av dödsfallen, men blev senare frikänd och tillerkänd skadestånd!

MÄNNISKOLIVETS OKRÄNKBARHET EN RELIGIÖS DOGM?

I Holland finns en stark organisation som förespråkar ofrivillig aktiv dödshjälp när det gäller dementa åldringar, medvetlösa trafikskadade samt neurosedyskadade barn.

Dr Richard Fenigsen ställer frågan varför just Holland accepterar dödshjälp. En orsak är att människolivets okränkbarhet ses som en religiös dogm. Att det skulle finnas värden som står över demokratiska beslut anses otänkbart. Fenigsen påpekar att bakom skenbart humanitära argument döljer sig en skrämmande människosyn med

oinskränkt nyttotänkande. Det leder till att äldre och handikappade kan känna sig som en börda för samhället och tvingade att överväga dödshjälp. En önskan om dödshjälp kan ju bero på t ex tillfällig ångest eller otillräcklig smärtlindring. Patienten behöver då i stället stöd, bättre smärtlindring osv.

Vem skall avgöra vem som skall ha rätt att leva? Skall makten över liv och död överlåtas till läkaren? Nej, låt oss motarbeta denna farliga människosyn som alltmer sprider sig även i vårt samhälle, och stå upp för alla människors lika värde.

I en annan artikel av Leif Dotevall påpekas också sambandet mellan människosyn och vårdideologi. Vi kan inte bygga på "en godtyckligt vald och med tiden föränderlig etik". "Människovärdet är djupt förankrat i

Honom som ständigt skapar nytt. Insikten i biologiska sammanhang såsom kroppens sinnrika konstruktion och läkningsförmåga kan få berika och låta oss fascinerats av Skaparens storhet."

PLÅNBOKSBIOPSIN

I ledaren för Ars Medicina läser vi följande: "Plånbiopsin är en realitet bildligt sett i USA. När marknaden helt får råda 'dumpar' sjukvårdsaktiebolaget olönsamma patienter. 1980-talet har beskrivits som en själviskhetens era i USA, där basal hälso- och sjukvård förnekats de fattiga. Bedömmare har sett detta som ett uttryck för en återkomst av en mer grundläggande socialdarwinistisk attityd i det amerikanska samhället."

RIKTLINJER FÖR FORSKNING I NORGE

Vidare får vi i en annan artikel veta att man i Norge fastslagit att samma forskningsetiska riktlinjer som gäller för födda individer också skall gälla för forskning på foster. Ars Medicina konstaterar att "den kristna människosynen har större genomslagskraft i vårt grannland".

Detta var några smakprov från Ars Medicina. Missa inte nästa nummer om du är läkare eller intresserad av etik!

BIRGITTA WALLIN-ROSDAHL

Tidningen kan beställas på adress: ARS MEDICINA, Sara Degerman, Sjövretsvägen 52, 14400 Rönninge.

KOALAN

en björn att tycka om

av Gunnel Molén

I nr 1/89 av GENESIS fanns en liten artikel om vombaten, detta trevliga och något annorlunda pungdjur i Australien. Ett annat av Australiens många pungdjur, också det ganska speciellt, är koalan, förebilden till mångas älskade teddybjörn. I DJURENS VÄRLD, 1968, kan vi läsa bl a följande: " Den levande teddybjörnen är, liksom motsvarande leksak, en liten mjuk och rund tingest..." Tyvärr har man inte alltid ömmat så starkt för den i verkligheten som i leksaksvärlden, vilket inneburit att stammen kraftigt reducerats.

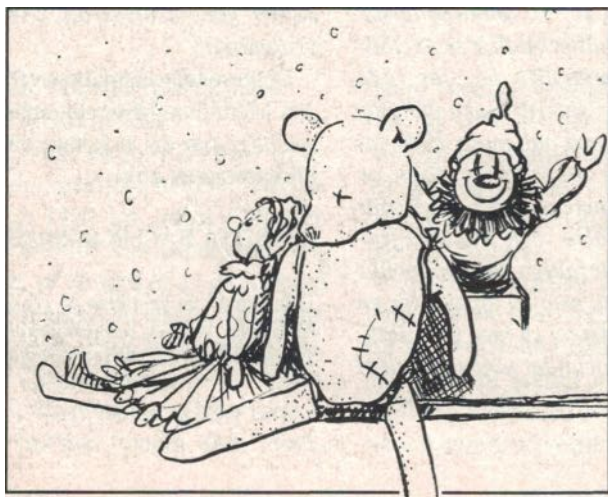
Eftersom koalan lever uteslutande av blad och skott från eukalyptusträd är den svår att hålla i djurparker. San Diego Kalifornien, USA, är en av de få djurparker utanför Australien som har koalor. Eukalyptusträd, och därmed också koalor, trivs verkligen i Kalifornien. (Foto: Mats Molén.)

Problemen började som i många andra fall med kolonisationen. Innan den vite mannen började göra sitt intrång i Australien fanns det gott om eukalyptusträd, koalans enda egentliga

föda. Då koalan har få naturliga fiender innebar detta att de förr fanns utspridda över stora delar av Australien. Koloniserarna brände dock ner dungarna med eukalyptusträd för att ge

plats för odlingar, boskaps- och färdjordar. Då koalan trängts undan till de avlägsnare trakterna värdet pälsjägarnas tur, och även om det låter konstigt i våra öron blev koalaskinn en efterfrågad produkt på den internationella pälsmarknaden. När myndigheterna så småningom vaknade till och stiftade lagar för att skydda koalan, fortsatte deras antal att sjunka bland annat till följd av skogsbränder, sjukdomar och att den jagades av den importerade europeiska räven.

Koalorna är fridsamma djur, som lever ensamma eller i smågrupper. Vid parningstiden samlar hanen som regel ett litet harem omkring sig. Varje hona föder endast en unge vid varje tillfälle. Den nyfödda koalaungen är endast omkring 2 cm lång och väger mellan 5

Den av många barn älskade teddybjörnen blev uppkallad efter president Theodor (Teddy) Roosevelt. Koalan stod som förebild. (III. Anne Erlandsson.)

Koalan - "en liten mjuk och rund tingest..." Efter ca 8 månader lämnar ungen pungen och börjar rida omkring på moderns rygg. (III. Mia Ankarvall.)

och 6 gram. De första sex månaderna lever den väl dold inne i moderns pung och först därefter visar den sig för första gången. Den har då vuxit till omkring 18 cm, men stannar ytterligare två månader inne i pungen innan modern börjar bära omkring den på ryggen. Vid ett års ålder är ungen helt avvand och kan själv börja välja sina eukalyptusblad, vilket koalan gör med stor omsorg.

Koalan och vombaten har ofta kopplats samman då de i mångt och mycket påminner om varandra. Som exempel kan nämnas den lite klumpiga björnliknande kroppsformen, den starkt förkortade svansen, förekomsten av endast två spenar och det faktum att bådass pung öppnar sig bakåt. Men i andra avseenden skiljer de sig så tydligt från varandra att man numera placerar dem i olika familjer. Koalan, dess vetenskapliga namn är *Phascolarctos cinereus*, är alltså en alldeles speciell och egen liten varelse.

Faktum är att den är så speciell att många varit en smula konfunderade över dess släktskap med andra pungdjur och dess plats i utvecklingskedjan. I vissa hänseenden är den lik ringsvansopposumen, som t ex i fotkonstruktionen, den allmänna tanduppsättningen och inte minst genom att båda är klättringsdjur. Samtidigt finns stora skillnader. Som ett en-

kelt exempel kan nämnas att koalan saknar opossumens långa svans.

Som tidigare nämnts har koalan ofta kopplats samman med vombaten. Det finns de som föreslagit att de kan ha haft en gemensam förfader som möjligtvis kan ha levat uppe i träden. Kanske blev de vid någon speciell tidpunkt för stora för att längre kunna söka skydd i trädens håligheter och sökte sig då ner till marken. Där anpassade de sig, åtminstone delvis, till en marklevande tillvaro och förlorade så småningom den svans de en gång ägde. Sedan kan eventuellt en del av dem, kanske på grund av hotande rovdjur, börjat utveckla starka klor att gräva ner sig med.

De andra kan ha sökt sig tillbaka till träden och utvecklat starkare armar och klor för att kompensera den svans de en gång ägde.

Ja, detta är naturligtvis fria funderingar utifrån ett evolutionistiskt tänkande och ingen har menat sig ha bevis för att så skulle vara fallet. Om man går till de fossiler man hittat från koalor, eller möjliga koalor, består de endast av några få tänder. Inte speciellt stort underlag för att hitta några av ovanstående nämnda förfäder. Ingenting visar på att koalan någonsin varit något annat än just en koala.

Det finns ju trots allt ett annat alternativ. Koalan kan ju, precis som vombaten, vara skapad för sitt alldeles speciella sätt att leva. Dess armar och ben, tår och klor kan från början ha varit uppbyggda på ett sätt som gjorde att den smidigt och lätt kunde

klättra i eukalyptusträden. Tummen och pekfingret kan hållas mot de övriga tre fingrarna vilket gör att handen får ett mycket starkt grepp. Stortån kan röras oberoende av de andra och används för att gripa med. Med sina vassa klor får koalan ett fast tag i trädens släta bark vilket gör den till en utmärkt klättrare. Den lever så gott som hela sitt liv uppe i träden och går mycket sällan ner på marken. Ovanför bäckenet har den ett parti med särskilt tjock och grov päls vilket förhindrar att den glider ner från grenarna.

Vidare kan den ju redan från början ha fått sin över två meter långa blindtarm för att kunna tillgodogöra sig den svårsmälta föda som eukalyptusbladen och skotten utgör. (En vuxen koala behöver ungefär 1 kg om dagen.) Det finns ingenting, förutom utvecklingshypotesen i sig, som kräver att den måste ha haft en förfader och under historiens gång ha anpassat sig till det liv den nu lever. Den kan ju faktiskt från början ha skapats till "en liten mjuk och rund tingest" för att leva och trivas och för oss att tycka om. Och - naturligtvis - att vara rädd om!

KÄLLOR: DJURENS VÄRLD, Förlagshuset Norden AB, 1968. DJURENS UNDERBARA VÄRLD, Bokorama 1983. Snelling, Andrew A "The Bear that isn't", EX NIHILO nr 4/89.

Koalan är aktiv på natten och tillbringar dagen sovande i någon klyka. (San Diego Zoo. Foto: MatsMolén.)

Fundamentalism

Bibeln, Skapelsen och Människan

av idéhistorikern Per Landgren, Göteborg.

Förlag: Interskrift (Dagenhuset) 1989

"Svensk kulturdebatt lider av en betänklig slagsida. Den har tappat kontakten med det kristna och ideella tänkande som ute i världen utgör en nyttig motvikt mot den konsekventa materialism och värderelativism som dominerar hos oss. Per Landgren gör oss en stor tjänst genom att i dessa recensioner presentera väsentliga delar av sådan utländsk litteratur som vi annars sällan aldrig får veta något om."

Per Landgrens bok "Fundamentalism?" består av tre delar: I. Bibeln (om bibelsyn), II. Skapelsen (om skapelsesyn) och III. Människan (om människosyn). Bakgrunden till boken är en serie artiklar i Dagen.

BIBELSYN

I bokens första kapitel ställer författaren frågan: Vad är fundamentalism? Landgren redogör för det ursprungliga begreppet och konstaterar att begreppet numera används i nedsättande syfte, att det idag förknippas med intolerans och fanatism. Därför anser han att man bör undvika det ordet. "... det är hög tid att överge etiketter och schablonartade beteckningar... som försvårar en konstruktiv debatt."

I detta kapitel tar han också upp frågor som: Kan man tro på under? Är Bibeln tillförlitlig? Jag hoppas att författaren kommer med en hel bok där han utvecklar dessa frågor ytterligare.

SKAPELSESYN

Del II handlar om Skapelsen. Författaren kommente-

rar en bok av Richard Dawkins, "Den blinde urmakaren", och visar att utvecklingsläran bygger på materialismen. Människan blir bara en samling gener. Man bygger på ett axiom att Gud inte finns. Men hur har världen då kommit till? Då återstår bara tron på uralstringen - att livet kommit till av sig självt. Slutsatsen utifrån "det naturliga urvalet" blir något tillspetsat: "*Vår arvs massa är ett knippe lyckliga misstag för vår överlevnad, och någon tanke finns inte bakom*

något i universum."

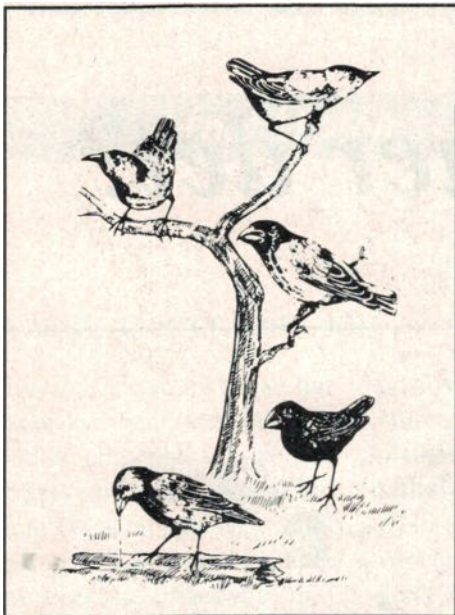
1972 kom N Eldridge och S J Gould med en ny utvecklingsteori som bygger på flera mutationer inom korta tidsrymder. De erkänner att fossilen inte visar en kontinuerlig utveckling. De visar i stället på katastrofer/utplåning och däremellan perioder av stabilitet, dvs utan nämnvärda förändringar. Eldridge har myntat uttrycket "Back to the rocks!"

Landgren kommenterar också S J Goulds bok "Pandans tumme", som han tacksamt konstaterar förser läsaren med argument mot den egna saken: "*Den idealiska designen är ett uselt argument för evolutionen, för den efterliknar den allsmäktige skaparens handlingsätt. (Goulds 16). Tydligare än så kan det knappast sägas.*" Gould säger, att när arter försvinner i de geologiska lagren ser de ut ungefär som när de först uppträdde. Alltså måste man omforma utvecklingstanken så att förändringarna skett sprängvis.

Darwins finkar ligger till grund för utvecklingsläran, men Darwin var bara 5 veckor på Galapagosöarna. Hans

En blind urmakare - ännu svårare! (III. Jan Nord.)

Darwins finkar var inte Darwins! (Från Parker, G. "Creation: The Facts of Life", 1980.)

samling var ofullständig och i dagboksanteckningarna nämns inte utvecklingstanken. I "Om arternas utveckling" nämns ingenting om finkarna. Landgren hänvisar till Harvard-forskaren Frank J Sulloway, som visar att Darwin hade tillgång till alldeles för få finkar, han hade felaktiga uppfattningar om deras matvanor och om deras geografiska spridning. Det är senare evolutionister som tillskrivit Darwin de nutida forskningsresultaten om finkarna. "Av en fjäder blev det en fink." Mytbildningen kring Darwin är enorm, men fler och fler vågar nu sälla sig till skaran som pekar ut "kejsarens nya kläder". Kejsaren kan i det här fallet vara Darwin själv eller, kanske ännu bättre, evolutionstanken personifierad.

Per Landgren berättar också om utställningen "Historien om människan" på Etnografiska museet våren 1988: Livets början presenteras med ett frågetecken. "Här synes vetenskapen stå frågande. Det ger ett nyktert och sunt intryck att utan omsvep erkänna vetenskapens luckor." Han kommer också med kritik: "Med latin och latiniserad grekiska ges en försåtlig vetenskaplighetens aura och läsaren distanseras effektivt från de ofta genant få benknotor, som ligger bakom de fantasifulla rekonstruktionerna med apliknande människor eller människoliknande apor samt familjer och bekanta. På de sakligt kalla

plastplattorna på väggen informeras besökaren som om det mesta vore klart och belagt, men den vita texten informerar samtidigt om att för skar na har olika syn på sambandet mellan fossilen och har ändrat åsikt många gånger de senaste åren."

"Hela historien på Etnografiska museet är ren och skär Science fiction." Utställningens folder medger att "mycket av det utställningen visar och berättar bygger på antaganden. Nya fynd, upptäckter och idéer kommer att utveckla och kanske ändra synen på människans historia."

"Den nuvarande evolutionismen har djupa rötter i för kristendomen främmande jordmån, som kan spåras till återupptäckten av antika materialister under renässansen. En historisk bevisföring till detta påstående ligger dock utanför denna kritiska uppgörelse med ifrågavarande utställning." Det vill jag veta mer om. Hoppas det kommer i nästa bok.

"Vår tids mest genomträngande myt ligger som ett intellektuellt fördummande töcken över nutidsmänniskan. Dårskap blir vishet. Benrester blir felände länkar. Det mänskliga blir djuriskt. Homo sapiens gör föga skäl för sitt artnamn (den tänkande människan). Det är dags för en passande namnändring: Homo insipiens insipiens Den dåraktiga dåraktiga människan." (Fyndig humor.)

MÄNNISKOSYNNEN

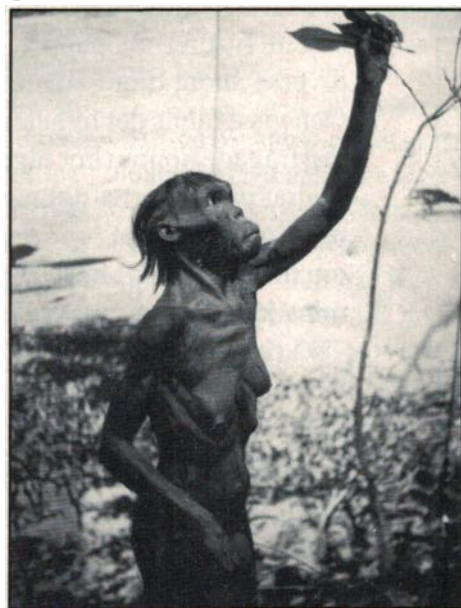
I den sista delen tar författaren upp människovärdet. I boken "Applied Ethics" (Singer) argumenteras nu för att arten Homo sapiens inte kan särbehandlas

avskild från andra djurarter. Boken framför åsikten att människovärde och rättigheter följer medvetandets och personlighetens utveckling och argumenterar utifrån detta för abort och spädbarnsdråp. Åsikter som är skrämmande. Landgren framhåller till slut livsåskådningens betydelse för etik och etisk tillämpning.

Boken är mycket intressant och bör ha en självklar plats på teologernas litteraturlista och för andra med intresse för skapelsetro.

BIRGITTA WALLIN-ROSDAHL

"Lucy" - mer Science fiction än Science på Etnografiska museet. (Foto: Larz Lindqvist.)

Fundamentalism?

Bibeln, Skapelsen och /Människan

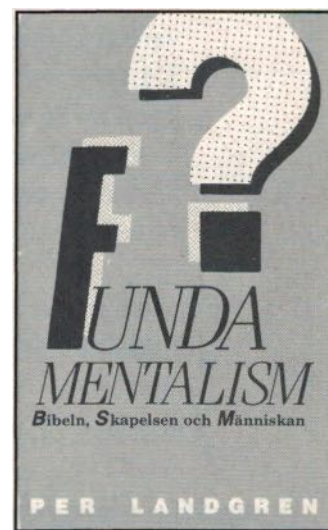
av Per Landgren

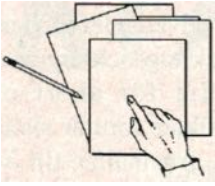
Pris: 65kr

Beställ gärna fler böcker på öppet köp, för att lättare kunna sprida boken till vänner och bekanta!

Vi köp av: 5 st-60 kr. 10 st-55 kr.

Skicka beställningarna till
FBS, Box 3170, 400 10 Göteborg

Hur stämmer det?

Hej!

Jag är en tjej som är 15 år. Just nu håller vi på och läser om jordens skapelse på biologin. (Naturligtvis får vi lära oss "Darwins utvecklingsteori".) Vi har en mycket bra biologilärare. Innan han började lektionen sade han att teorin inte stämmer med Bibeln. Han sade att om det var någon som hade något att invända fick vi gärna säga emot honom.

-1 så fall har jag en hel del bevis att komma med, sade han. Sedan fick vi ett papper med en människoarm bredvid diverse andra djurs "armar", t ex val, ekorre, fladdermus.

Och visst fanns det likheter men han sade att det var ett bevis för att vi hade gemensamma förfäder. Jag frågade honom hur fågeln hade fått sina vingar och han sade att: Från början var det en ödla med fjädrar på "armarna" (antagligen gick ödlan på två ben). När ödlan skulle springa fort "flaxade" den med "armvingarna" och den kom på så vis fortare framåt. Det låter ju faktiskt ganska trovärdigt och om man aldrig har hört något annat så är det ju självklart för en att det är på det här sättet. Några av mina klasskompisar sade också (när min biologilärare sa att "Bibeln inte stämde"):

- Då finns alltså inte Gud!

Jag är väldigt glad att jag fick lyssna till undervisning om det här. Innan jag hade gjort det trodde även jag på "Kalles teori" (dvs Charles Darwin).

Till sist skulle jag vilja ställa några frågor som jag hoppas att ni kan svara på.

1. Skapades jorden verkligen på sex dagar som det står i Bibeln eller kan det ha varit under längre tid? (Det står väl också i Bibeln att en dag för Gud är som tusen år och tusen år för Gud är som en dag.)
2. Vart kom Adam och Eva efter syndafallet? Var inte hela jorden som en Edens lustgård tack vare ånghöljet runt jorden, och det försvann ju inte förrän på Noas tid.
3. Levde det människor samtidigt som dinosaurierna och varför dog dinosaurierna ut? (Antagligen levde de samtidigt.)
4. Varför har människor en svanskota? Det kan ju inte vara ett arv efter aporna.
5. Hur kan det komma sig att vissa djur verkar vara släkt med varandra, t ex kan en häst få föl med en åsna men inte med en ko, och en hund kan få valpar med en varg?

PS. Det är inte så roligt att sitta på biologitimmarna och lära sig något som man vet är fel. Vår biologilärare är som ni kanske förstär inte kristen men han tror på en högre makt!

Johanna Andersson

Mats Molén svarar:

TACK FÖR DITT BREV, JOHANNA!

Det var intressant att se hur dina klasskamrater och din lärare reagerade på de här frågorna. Naturligtvis är det inte så enkelt som de gör det till - man kan ju t ex inte motbevisa (eller bevisa) "Gud" med vetenskap. Att försöka bevisa om Gud finns med hjälp av vetenskap vore ungefär som att försöka bevisa att man är kär med hjälp av multiplikationstabellen.

Den historia som din lärare berättade, om hur ödlan blev fågel, är lite väl långsökt när man böljar granska den närmare (som de flesta "evolutionshistorier"). En del forskare verkar dock tro på teorin, i brist på annat. Här följer några enkla problem med denna historia:

A) Frambenen på en ödla är konstruerade för att hållas mer eller mindre rakt framåt. Lederna i skelettet och muskelfästena måste förändras för att djuret skall kunna "flaxa" så att det har någon

positiv inverkan. Om man "flaxar" på fel sätt får man obalans eller också stoppas farten upp. En ofullständig "flaxfunktion" skulle därför vara ett hinder för ödlan, och detta "handikapp" borde ha sorterats bort av det naturliga urvalet. Ödlan skulle således ha dött.

B) Fjäll är helt annorlunda konstruerade än fjädrar. Om ett djur har fjäll eller fjädrar som inte fungerar som de ska blir djuret handikappat. Hur skulle mellantingen se ut? Ett "fransigt" fjäll förstörs lätt, däremot inte ett vanligt fjäll eller en fjäder.

C) Om detta påhittade djur sprang och flaxade och plötsligt fick luft under vingarna - vad skulle hända? Om inte flygförmågan redan hade utvecklats "i förväg" skulle djuret tappa farten, kanske också balansen och kanske det helt enkelt skulle krascha. Om man tänker lite djupare

på dessa frågor blir de betydligt svårare att förklara med en "evolutionshistoria".

D) Det finns ingen nu levande varelse som förflyttar sig genom att snabbt springa på bakbenen och använda vingarna för att få upp farten. Om det vore en fördel att "flaxa" med vingarna när man sprang på marken skulle man väl kunna tänka sig att åtminstone någon av alla marklevande fåglar skulle ha det beteendet?

E) De som tror på denna historia anser att djuret sprang på marken och fångade insekter med näbben. Hur kan man anse att ett sådant levnadssätt är möjligt? Det måste ha gått åt väldiga mängder energi att fånga insekter på detta sätt. Det skulle vara svårt att både hålla farten och kunna svänga med när insekterna flög åt ett annat håll. Det vore mycket enkelt för insekterna att flyga lite högre - helt utom räckhåll för "springödlan". Om "springödlan" bara någon enstaka gång levde på insekter, som

den sprang och fångade i flykten, skulle beteendet inte vara till någon större nytta, och det är svårt att tänka sig hur det överhuvudtaget skulle ha kunnat utvecklas.

Jag skall också kortfattat försöka besvara dina frågor.

1. En del menar att de sex skapelsedagarna var sex uppenbarelser, en del menar att de var sex långa perioder. Man kan inte slutgiltigt besvara denna fråga, men texten själv synes mena att det rör sig om vanliga 24-timmarsdygn.

Syftet med skapelseberättelsen är dock inte att ge en naturvetenskaplig beskrivning till jordens skapelse, utan att tala om skapelseordningen - att Gud har skapat och ordnat jorden för människans skull. Jag tror att vi inte får låsa fast berättelsen för mycket i nutida naturvetenskapligt tänkande. Då mister berättelsen delvis sin karaktär av att vara ett personligt "brev" från Gud till människan, om skapelsen. Rent naturvetenskapligt finns

Blev ödlan en fågel....

...på det här sättet? (III. Anne Erlandsson)

dock inget som motsäger att det skulle kunna vara sex 24-timmarsdygn, även om man inte kan förklara allt.

Bibelorden i Petrus andra brev, kapitel 3, vers 8, talar om att Gud är oberoende av tiden. Det handlar inte om att en dag är tusen år och att tusen år är en dag. (De som utifrån Bibeln vill argumentera för en hög ålder utelämnar ofta den senare delen av bibelordet.)

2. Under ett anghölje skulle det ha varit ett mer hälsosamt

klimat över hela jorden. Edens lustgård var dock enligt Bibeln en speciellt avgränsad plats, med speciella träd och planteringar. Med nutida mått skulle nog hela den forntida världen ha sett ut mer eller mindre som en "Edens lustgård", men enligt Bibeln var lustgården ännu mer speciell, på ett sätt som vi kanske har svårt att föreställa oss. Adam och Eva förvisades helt enkelt bara utanför lustgården, och kunde bosätta sig varhelst de ville på jorden (1 Mos 3:23-24).

3. Det finns många indicier på att människor och dinosaurier levte samtidigt. (Se flera exempel på detta i GENESIS nr 4 1990.) Dinosaurierna dog förmodligen slutligen ut, till stor del därför att klimatet försämrades, men ingen kan veta detta säkert. De flesta dinosaurier dog förmodligen på grund av naturkatastrofer, även om katastroferna inte var den slutliga orsaken till att de dog ut. (Se något om detta i GENESIS nr 3 1990.)

4. Svanskotorna är fästpunkt för en mängd viktiga muskler och nerver. Om vi saknade svanskotor skulle vi inte kunna sitta. Dessutom skulle inälvorna inte hållas lika bra på plats, vilket inte skulle vara speciellt bra vid häftigare rörelser, t ex om vi var ute och sprang.

Den sista frågan besvarar jag här nedan, samtidigt med Susannes fråga.

MM

Det gäller vargen. Jag är väldigt intresserad och fascinerad av just vargen och vill ta reda på så mycket som möjligt om den. Jag har nu läst och även hört berättas att alla hundraser härstammar från vargen, att vargen är det ursprungliga hunddjuret så att säga. Tror ni också att det är så? Har ni någon särskild åsikt om släktskapet varg-hund eller om vargar överhuvudtaget utifrån "kreationistisk" synpunkt? Något litteraturtips som berör detta?

Susanne Södergren

Mats Molén svarar:

DJUR OCH VÄXTER måste kunna utvecklas och förändras. Överallt i naturen kan man också se utveckling. Skulle det inte vara så skulle t ex alla människor se likadana ut. Hundar och vargar,

kor och bisonoxar och hästar och åsnor är exempel på djur som kan få avkomma.

Ibland kan det dock hända att avkomman inte längre blir fruktsam, som för hästar och åsnor, och ibland kan fostret

dö på ett tidigt stadium. Forskarna diskuterar hur det kommer sig att avkomman inte längre blir fruktsam eller till och med dör, men man verkar vara överens om att det sker genom mutationer - "tryckfel i arvsanlagen". Om arvsanlagen skiljer sig alltför mycket från varandra hos två djur kan de inte längre ge upphov till en fruktsam avkomma. Mutationer kan således orsaka lägre fruktsamhet och sterilitet.

MIKROEVOLUTION
All denna variation kan kallas mikroevolution. Mikroevolution kan sägas vara:

1) variation hos strukturer och organ som redan finns

2) förlust av någon struktur/något organ och

3) enklare förändringar i arvsanlagen där inte flera anlag behöver samverka med varandra (t ex uppkomst av motståndskraft mot gifter hos insekter).

När flera arvsanlag måste samverka för att det skall bli en ny struktur/ett nytt organ, för att det t ex skall uppkomma ögon eller vingar på ett djur som inte har ögon eller vingar, då kommer man

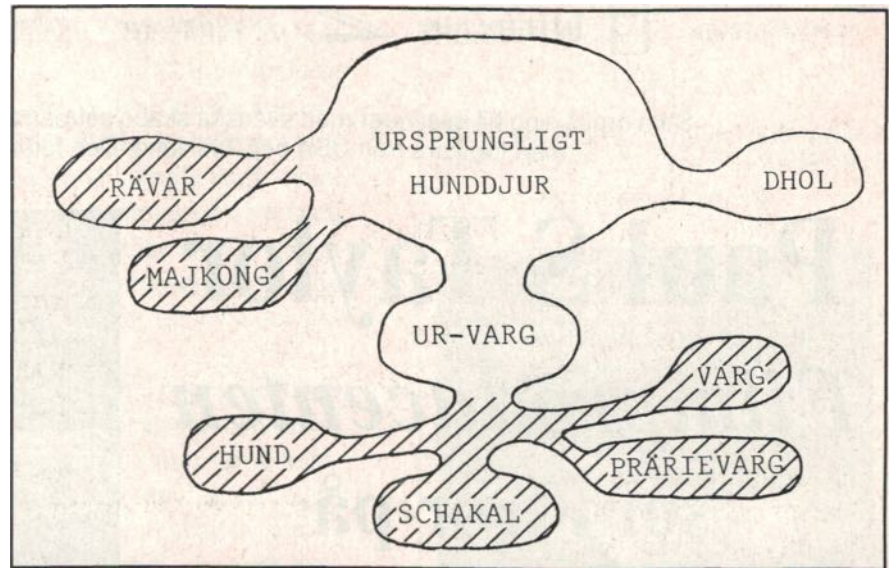
Vargens ursprung

in på det som kallas makroevolution. Det finns ännu ingen som visat att sådan evolution är möjlig, men det finns mycket som talar emot makroevolution. En ko och en häst är exempel på djur som är så olika varandra att det inte ens kan ske någon naturlig befruktning. Om man jämför en ko och en häst kan man också mycket enkelt se stora skillnader. De skiljer sig inte bara i enkla strukturer som storlek och kroppsbeklädnad (sådant som t ex skiljer olika hundar åt) utan även i sättet att äta, fötternas uppbyggnad, mjölkkörtlarnas uppbyggnad osv. Kor och hästar är således två helt olika slags djur. En hund och en varg är däremot samma ursprungliga djur, men på grund av mikroevolution ser de inte riktigt likadana ut (se bilden).

Ett par läsförslag när det gäller artbildning: "Hans händers verk" av Harold Clark, som vi annonserat om i de senaste numren av GENESIS, och "Vårt ursprung?" av Mats Molén.

MM

I kromosomerna finns väldiga mängder arvsanlag lagrade, variationen som finns inom varje djur grupp kan därför bli mycket stor. Hundar kan variera från den minsta, chihuahua, till de största, irländsk varghund och sanktbernhardshund. (III. Larz Lindqvist.)

Möjlig släkttavla för hunddjur. Alla djur som streckats kan paras med varandra och få avkomma, även om inte alla korsningar ger upphov till fruktsam avkomma.

Nu finns GENESIS som taltidning!

Betala bara in på vårt postgiro, 29 55 88-8!

Ange TALTIDNING på framsidan av inbetalningskortet. Samma prenumerationspris för kassett som för tidning!

(Om Du vill ha både kassett och tidning behöver Du bara betala 50 kr extra, dvs totalt 125 kr; 100 kr för studerande.)

Intervjun

Som omväxling till intervjuer med svenska skapelseetroende forskare har vi nu några intervjuer med forskare från USA och Tyskland. Den förste i raden blir Paul Taylor.

Paul S Taylor

Filmproducenten

som tror på

Skapelse

Paul Taylor

Civilstånd: Gift, 3 barn

Ålder: 37 år

Utbildning: Bachelor of Science i filmfotografi

Yrke: Filmproducent för Films for Christ

Association i Arizona och författare

Kyrkotillhörighet: Evangelisk presbyterian

*Paul Taylor med hustrun Star, i Phoenix, Arizona, USA
(Foto: Mats Molén.)*

*Paul Taylor under inspelningen av den amerikanska versionen av Origins. San Luis Obispo, Kalifornien, USA 1981.
(Foto: Mats Molén.)*

Paul Taylor arbetar som filmproducent för Films for Christ, som var ett av de första bolagen i USA med att producera kristen film. Företaget bildades officiellt av Pauls föräldrar Stanley och Marian år 1959. I dag finns det åtta anställda, och man har ett utbud på 12 filmer, som är mellan 20 och 90 minuter långa. Filmerna är översatta till olika språk och finns i dag tillgängliga i 60 olika länder, bl a även i Sovjet.

Films for Christ har satsat ovanligt mycket på skapelsefilmer. Mest kända av dem är "Origins" (tre delar finns översatta till svenska i en holländsk variant, se reklamnotis i slutet av Genesis), "The Great Dinosaur Mystery" och "The World That Perished". Den sistnämnda bygger på dr John Whitcombs bok med samma namn, och har erövrat en kristen "Oscarsutmärkelse" som bästa kristna dokumentärfilm i USA 1978. "Origins" fick två liknande pris

som bästa dokumentär 1983.

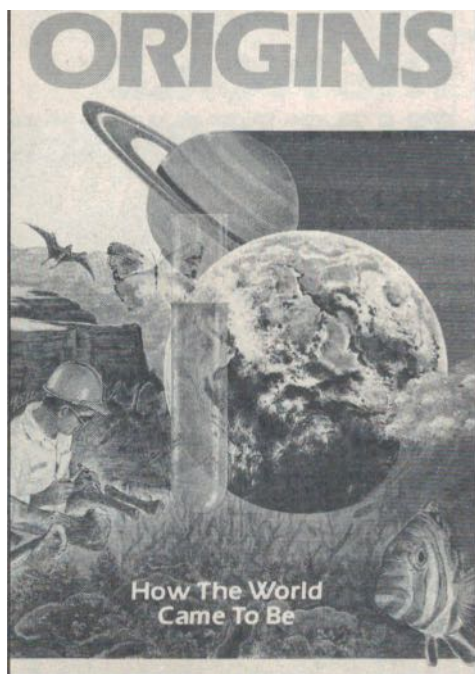
Filmerna visas i många olika sammanhang, bl a på universitet och i fångelser. Miljoner människor har sett dessa filmer, och man vet att tusentals också har kommit till tro på Jesus Kristus. En av filmerna, "The Silver Belt", producerades redan 1952, och fortfarande sker många omvändelser i samband med att den visas.

Som författare har Paul skrivit "The Illustrated Origins Answer Book" (just nu en "bestseller"), "The Genesis Solution" (tillsammans med Ken Ham från Australien) och "The Great Dinosaur Mystery and the Bible" (en av de mest sålda kristna barnböckerna i USA 1988-1989, och den kommer förhoppningsvis att publiceras i Sverige snart).

- Hur blev du själv kristen, Paul?

- Jag växte upp i en kristen familj och tillhör en släkt som varit kristen i

fanns liv från början. Evolutionismen har definitivt aldrig lyckats ge en vetenskapligt trovärdig förklaring till uppkomsten av så komplicerade saker som DNA-molekylen eller den mänskliga hjärnan. Dessutom ser vi inga tecken på verklig evolution hos nu levande växter och djur.

- Det finns inga vetenskapliga bevis för att djur och växter kan utvecklas mot större komplexitet. Samma sak kan sägas om det dokument av liv som vi har i fossilen. Nu levande livsformer är, till sin helhet, nästan likadana som deras fossila förfäder. Alla huvudgrupper av djur uppkommer plötsligt och fullt funktionella - utan tecken på några förfäder. Trots alla de miljontals fossil som hittats

flera generationer. Men under tiden jag studerade på universitetet blev jag först teistisk evolutionist och sedan ren agnostiker under en kort period. Jag ifrågasatte den tro och de normer jag vuxit upp med och tvivlade till om att det fanns någon Gud. Jag prövade grunderna för den kristna tron, steg för steg, och undersökte samtidigt många andra religioner. Slutligen gav jag mitt liv på nytt till Jesus Kristus.

- Vad var det som förde dig fram till det beslutet?

- Jag insåg att det fanns många starka argument för Guds existens, såväl vetenskapliga som filosofiska. Världen är egentligen full av tecken på att det finns en Skapare bakom skapelsen. Jag blev också övertygad om att de anspråk som Jesus Kristus gjorde är sanna. Därför återvände jag till den kristna tro jag haft under min uppväxttid.

- Vilka argument anser du talar mest för skapelse?

- Igenom hela historien har det aldrig funnits något dokumenterat fall där en levande varelse uppkommit från något annat än en annan levande varelse. Icke levande materia producerar inte liv. Evolutionister har inte ens kunnat visa hur en enda proteinmolekyl skulle ha kunnat komma till, utan att det redan

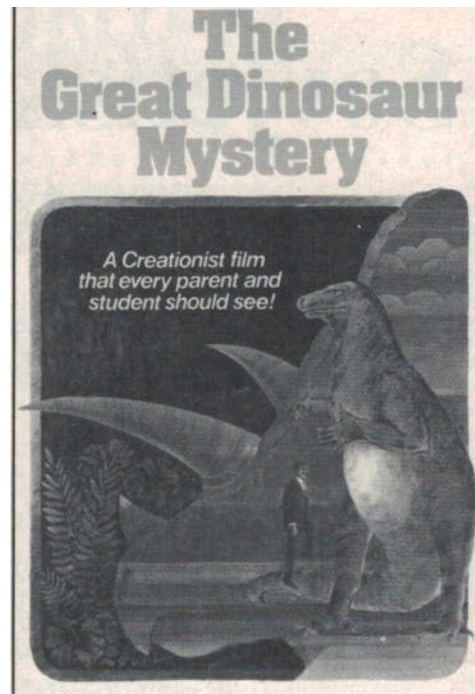
gäller detta fortfarande. Detta faktum är ett starkt stöd för en ursprunglig, samtidig uppkomst av ett stort antal olika slags djur. Det är precis det slags fakta vi skulle vänta oss att finna, om Bibeln är sann. Den säger att i begynnelsen skapades varje slags djur för sig.

- Hur ser situationen ut för skapelsetron i USA just nu?

- Det finns många forskare som inte tror på evolutionismen, på grund av vetenskapliga argument. Det finns många som har stark tro på skapelse, men inte alla visar detta offentligt. Ironiskt nog möter vi inte det starkaste motståndet från agnostiker och ateister/humanetiker, utan från kristna som tror att Gud skapade genom att använda evolution. Jag kan naturligtvis förstå hur de tänker - jag hade själv samma argument tidigare. Men när man undersöker argumenten för teistisk evolution djupare, blir det snart en hopplös teori. Den motsäger många grundläggande kristna doktriner. Den motsäger Bibeln och rent vetenskapligt ger den en mycket otymplig och ologisk teori.

- Hur tas argument emot evolutionsteorin upp i de amerikanska skolorna?

- I det stora hela är det fortfarande svårt att få skolor att undervisa om

argument som motsäger den populära synen på evolutionsteorin. Evolutionister kontrollerar nästan alla inflytelserika poster. Många studenter får lära sig att tro på en viss vetenskaplig tolkning i stället för att själva tänka och ifrågasätta. De flesta amerikaner känner nästan inte till något om argument emot evolutionsteorin. Inte heller förstår de de negativa effekterna av att inte ha akademisk frihet. Medborgarna gör därför inte mycket för att få en förändring till stånd. Genom Films for Christ försöker vi bättra på situationen genom att t ex gratis visa skapelsefilmer i hundratals skolor.

- Men jag tycker också det vore olyckligt med en situation, där man i stället tvingar lärare att lära ut skapelse i våra skolor.

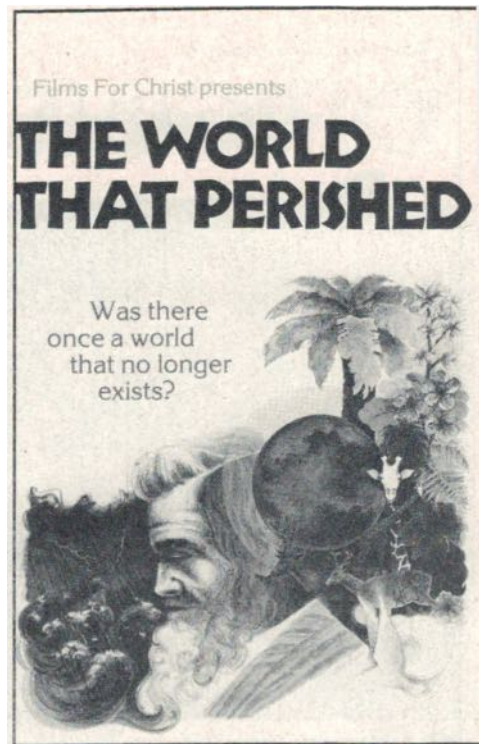
MATS MOLÉN/JOHNNY BERGMAN

I nästa nummer kommer en intervju med dr Kurt Wise, som nyligen doktorerat i paleontologi för dr Stephen J Gould.

I tidigare nummer av GENESIS har vi intervjuat följande skapelsetroende forskare: Dr Bertil Hammar, oorganisk kemist (nr 3 1988), doc Seth Erlandsson, teolog (nr 4 1988), dr Hans Malmberg, teknisk kemist (nr 11989), doc Antonio B da Silva, teolog (nr 2 1989) och Nils-Otto Nilsson, genetiker (nr 3 1989).

Sovjetisk television visade *skapelsefilmer!*

För första gången i historien har ryska folket fått se filmer med argument för skapelseläran på TV. 60-70 miljoner tittare från olika delar av Sovjet har under hösten haft möjlighet att se åtta olika skapelsefilmer, producerade av Films for Christ i USA.

Det är en otrolig utveckling, säger filmproducent Paul Taylor glädje-strålände i en kommentar. I många år har det varit otänkbart att öppet få tala om att det finns argument för kristen tro i detta officiellt ateistiska land - och ännu mindre att få föra ut budskapet i radio och TV.

I stället har den kommunistiska regimen valt att utsätta enskilda kristna och oregistrerade kyrkor för svår förföl-

jelse och konsekvent undervisat om utvecklingsläran i alla skolor, museer och massmedia.

Nu har det sensationella inträffat att mer än 25 olika TV-stationer i Sovjet visat en serie på åtta olika program på en halvtimme vardera med starka skapelsefilmer. Dessa filmer har varit ryska versioner av "The World that Perished", "The Great Dinosaur Mystery" och "Origins: How the World

came to be". Den senare finns på svenska med titeln "Vårt ursprung: Hur världen blev till".

De TV-stationer, som har visat filmerna, når med sina sändare in i Armenien, Vitryssland, Ukraina, nordvästra och östra Sovjet, Sibirien, Azerbajdjan och Leningrad. Två av dessa filmer har också visats i Litauen och Estland.

Från början skulle filmerna enbart visas över Leningrads TV-nät, men officiella företrädare för TV-stationen där blev så imponerade av kvaliteten på dessa filmer att de bad om tillåtelse att få visa dem över 26 andra stationer runt om i Sovjetunionen.

Man ansåg att innehållet i dessa filmer var hett nyhetsstoff och ville därför visa dem på bästa sändningstid. Ett kontrakt skrevs och filmerna sändes sedan

under hösten, från september till november 1990, med ett tänkbart tittarunderlag på mellan 60-70 miljoner sovjetmedborgare.

Efter en nyligen gjord resa till Sovjet, berättar Dale T Mason, distributionsansvarig vid Films for Christ, att filmerna skapat ett helt nytt kritiskt tänkande gentemot evolutionsläran i Sovjet. Flera kända ryska vetenskapsmän har både öppet och i privata samtal kritiserat utvecklingsläran. De har hävdat att läran är ologisk och att de skapelse-troendes argument mot utvecklingsläran i flera avseenden är korrekta.

Minst två högt ansedda ryska vetenskapsmän har övergett utvecklingsläran till förmån för en biblisk skapelsetro. Det är dr Dmitry Kuznetsov (neurobiolog av högsta rang och vinnare av det prestigefyllda Lenin Komsomol-priset) och dr Leonid Korochkin (genetiker och föreståndare för Molekylärbio-logiska laboratoriet vid den ryska vetenskapsakademien).

JOHNNY BERGMAN

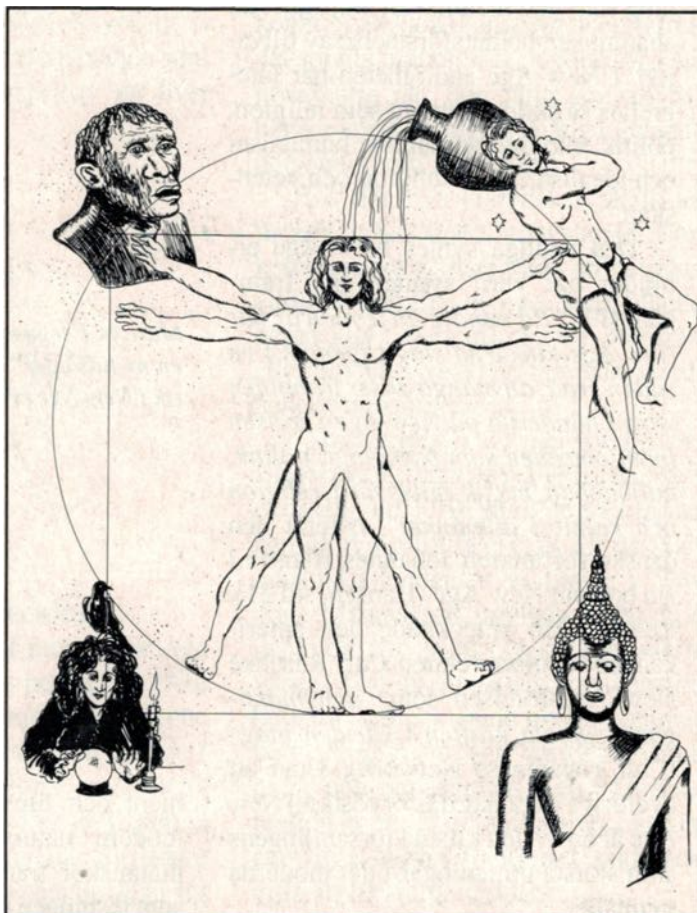

Evolutionensbegreppet

en röd tråd i

New Age- ideologin

av Håkan Arlebrand

New Age är en synkretistisk synkretism - en förening av religioner som redan är förenade. (III. Anne Erlandsson.)

INTRODUKTION

Samtidigt som intresset för det kristna budskapet under de senaste decennierna varit på avtagande i vår kultur, har det vuxit fram en andlighet med anspråk på att vara den stora universallösningen på mänsklighetens alla ödesfrågor. Denna andlighet går under samlingsbeteckningen New Age.

New Age utmärks av en till synes obegränsad öppenhet. Man hämtar inspiration och idéer från de mest skilda håll. New Age kan därför betecknas som ett konglomerat av psykologi, utvecklingsoptimism, modern naturvetenskap, österländsk mystik, ockultism, naturreligioner och annat som anses kunna tillföra mänskligheten ett nytt

sätt att betrakta tillvaron. I religiöst hänseende karaktäriseras New Age av dess synkretism, religionsblandning. Den norske religionshistorikern Arild Romarheim har betecknat New Age som "en synkretistisk synkretism - en förening av religioner som redan är synkretistiska" (Romarheim, sid 33).

Ur kristen synvinkel är New Age-andligheten synnerligen problematisk. Den bibliska världsbilden är, förutom den rena materialismen, i stort sett det enda tankegods New Age inte vill befatta sig med. Öppenheten mot österländsk mystik och gamla västerländska ockulta mysterietraditioner medför därför att det ideologiska fundamentet för New Age-budskapet i de flesta avseenden befinner sig på kollisionkurs

med evangelisk kristendom.

New Age betonar holism, dvs att allt är en helhet, och att lösningen på världens problem ligger i att människan lär sig att tänka holistiskt. Ett paradigmskifte, dvs ett skifte av vårt tänkandes referensramar, är nödvändigt för att mänskligheten skall kunna ta itu med de stora världsproblemen.

Ytterst handlar New Age om tron på människan. Det gudomliga uppfattas som en allomfattande kosmisk energi som människan till sin djupaste identitet är ett med. Livets mening blir för människan att komma till insikt om att hon är förenad med det gudomliga. Målet för de otaliga psykotekniker och terapier som florerar inom New Age blir därför att gudomliggöra männis-

kan. Därmed kan vi konstatera att kärnan i New Age är densamma som ormens lockande löfte till de första människorna: "ni blir såsom Gud" (1 Mos 3:5).

Sedan sekulariseringens genombrott är New Age den första andliga strömning som gett människan möjlighet att anamma en helhetsförståelse av tillvaron. I New Age-andligheten har integrerats så skilda element som religion, politik, ekologi och teknik, humanism och idealism, samt religion och vetenskap.

Den andliga syntes New Age erbjuder har varit synnerligen framgångsrik. "På mindre än femton år har New Age-tankarna slagit igenom i en sådan grad, att många anser framtiden vara i händerna på New Age-rörelsen inom områden som psykologi, politik, miljödebatt, musik, hälsovård, religion och kultur i allmänhet", noterar den danske författaren Johannes Hansen i sin bok om New Age (Hansen, sid 21). Redan 1986 betecknade den amerikanske religionsvetaren Carl Raschke New Age-rörelsen som "den mäktigaste sociala kraften i världen idag" (Cult Awareness Network). Utan att överdriva vågar jag därför påstå att New Age är en av den kristna församlingens allra största utmaningar i det moderna samhället.

EVOLUTIONEN SOM BÄRANDE MYT I NEW AGE

En av hemligheterna bakom New Age-andlighetens framgångar är att den har aktat sig för att bli förstådd som en religiös rörelse. I stället har New Age framställt sig i vetenskapliga termer. Ofta har New Age-rörelsens ledande förespråkare i sin framställningar visat prov på en genial användning av argu-

Marilyn Fergusons bok "Mot en ny tidsålder" är inflytelserik i New Age kretsar.

ment och illustrationer hämtade från modern naturvetenskap. För många människor framstår New Age därför som lösningen på den urgamla konflikten mellan tro och vetande. På så sätt har New Age lyckats legitimera sig med hjälp av naturvetenskaperna, särskilt den moderna fysiken.

I denna legitimeringsprocess har evolutionen kommit att spela en huvudroll. Marilyn Ferguson skriver i sin inflytelserika bok "Mot en ny tidsålder" att evolutionen är det nya paradigmet. Den amerikanska religionsforskaren Irving Hexham har funnit att evolutionen inte bara fungerar som vetenskaplig teori. Evolutionen har framförallt blivit en bärande myt för den moderna människan (Hexham & Poewe, sid 43). Genom att integrera evolutionen i New Age-filosofin har denna andliga strömning visat en imponerande lyhördhet för trender och behov som finns i tiden. Medan evolutionen sedan Darwins dagar framstått som en belastning och ett stort problem för många kristna har New Age gjort evolutionen till en möjlighet!

Apokalyptiska drag i New Age
New Age har framträtt som en efterlängtd optimistisk kraft i en kultur som blivit alltmer betyngd av spekulationer om sin egen undergång. Men samtidigt som vi i New Age finner tecken på en i det närmaste ohämmad optimism, upptäcker vi också ett starkt krismedvetande. New Age-tänkare som fysikern Fritjof Capra och Peter Russell betonar att vi befinner oss i en hopplös global kris. Genom den nuvarande generationens val avgörs planetens framtid. Just nu är mänskligheten vid en vändpunkt i utvecklingen. Eller som Peter Russell uttryckt det: "Det blev allt tydligare att vi som lever idag kanske står inför ett utvecklingsskede lika betydelsefullt som när livet uppkom på jorden för ca 3500 miljoner år sedan" (Russell, sid 6).

Vissa ledande röster inom New Age förkunnar att den nuvarande världsordningen måste gå under genom något slags katastrof, annars kan den nya tidsåldern inte ta gestalt. Den brittiske New Age-ledaren sir George Trevelyan menar att den nuvarande kulturen har

förfallit så djupt i materialismen att den inte går att rädda. Han talar därför om atomkriget som en smärtsam räddning. Det undanröjer det nuvarande systemet och bereder väg för en ny värld (Grün, sid 34). Kulturhistorikern William Irwing Thompson återger profetior om ett kärnvapenkrig som skall sönderslita "jordens fysiska struktur" vilket skall bereda vägen för en ny förändligad skapelse (Thompson, sid 34).

Den nödvändiga utvecklingen

Även om långt ifrån alla inom New Age är så drastiska att de talar om en kommande världskatastrof i form av ett kärnvapenkrig, finner vi inom New Age ett allmänt ointresse av att förändra den nuvarande världsordningen. Genom fortsatt evolution ser man fram emot "den planetära transformationen" (Thompson, sid 73). Hoppet står till evolutionen. Utan att överdriva kan vi konstatera att evolutionen är New Age-andlighetens motsvarighet till Guds rike i Nya testamentet.

Den språngvisa utvecklingen

Darwins tanke på en långsam gradvis utveckling vinner inte gehör inom New Age. Med hjälp av naturvetenskapliga teorier argumenterar Marilyn Ferguson för en plötslig och abrupt utveckling. Enligt Ferguson kan naturvetenskapen förklara hur en art på en gång kan framträda som fullt utvecklad. Tanken på en språngvis evolution passar New Age-tänkandet. "Detta nya paradigm uppfattar utvecklingen som ett resultat av periodiska språng av små grupper" (Ferguson, sid 161). Med hjälp av denna teori kan New Age utan problem föra fram budskapet att mänskligheten "kanske står på ett språng i utvecklingen" (Russell, sid 5). Någon kontinuitet med det gamla paradigmet räknar New Age inte med.

Människans huvudroll i utvecklingen

Även om New Age inte i biblisk mening tillerkänner människan rollen som skapelsens krona, betonar man inom denna andlighet att människan har huvudrollen i evolutionen. Människans utveckling har inte endast intresse för hennes egen art. Hela kosmos berörs av människans utveckling. Peter Russells

ord, att det "är universum som utvecklas genom oss" (Russell, sid 135), är helt i linje med ett sådant kosmiskt synsätt på den mänskliga evolutionen.

Donald Keyes är en av flera tänkare inom New Age som betonar att världen behöver ett nytt slags människa för att kunna överleva och utvecklas. Den nya människan måste enligt Keyes m fl vara utrustad med ett medvetande som ger ett planetärt perspektiv på livet (Miller, sid 66).

Medvetandets utveckling

Evolutionen betraktas inom New Age ofta ur medvetandets perspektiv. Allt från mineraler till de mest högtstående livsformerna bär på ett medvetande. I takt med att tingens medvetna väsens kärna (av teosofier m fl kallad monad) har utvecklats till allt högre former av medvetande, har de iklätt sig allt högre utvecklade fysiska höljen. Människan framstår som den preliminära slutprodukten av medvetandets evolution i den fysiska verkligheten.

Jesuitpatern och mystikern Teilhard de Chardin (1881-1955) har i hög grad påverkat New Age-andlighetens uppfattning om medvetandets roll i utvecklingen. de Chardin förmedlade en optimistisk vision av ett kosmos som ständigt utvecklades mot ren ande. I denna utveckling gav han människans medvetande en avgörande roll. I den nu befinner sig mänskligheten vid en kritisk punkt, eftersom den står vid gränsen till en ny nivå i utvecklingen. När människan tar ett språng i utvecklingen kommer hennes medvetande att höjas.

New Age eftersträvar i första hand ingen moralisk förnyelse av människan. Lösningen på människans problem anses ligga i hennes medvetande. Hittills har människans medvetande varit alltför begränsat menar man. Det begrän-

sade medvetandet har gett upphov till ett dualistiskt synsätt i vilket individen avgränsar sig från sina medmänniskor och från kosmos i stort. Nästa språng i människans utveckling förväntas leda till att hennes medvetandenivå drastiskt höjs, så att ett mystiskt medvetande uppnås. Denna kommande utveckling kommer att vara lika betydelsefull som det språng människan en gång tog i sin utveckling när hon lärde sig att behärska språket, menar många ledande personer inom New Age.

Hos den nya människan skall det finnas ett holistiskt medvetande. Hon kommer inte i första hand att betrakta världen utifrån sitt eget individuella perspektiv, utan utifrån ett planetärt eller globalt synsätt tar hon hänsyn till hela kosmos intressen.

"Medvetandet är utvecklingens spjutspets", skriver Peter Russell (Russell, sid 135). Med dessa ord har han gjort sig till talesman för de klart gnostiska tendenser vi finner i New Age. Människans problem är brist på insikt om tillvarons och sitt eget sanna väsen. Om människans medvetande höjs till hittills oanade nivåer kommer hon att inse sin och världens sanna natur och benägenhet. I en sådan situation kommer människan att från sitt eget inre kunna frammana kraft och vilja att förändra världen.

Den upplysta elitens huvudroll

Tanken att det är genom människans medvetande som världen räddas öppnar för elitism. New Age försöker aldrig bli någon folkrörelse av klassiskt snitt. Enligt New Age-ideologin är det överhuvudtaget inte nödvändigt med massornas stöd för att utvecklingen skall kunna föra fram världen till en ny guldålder. Det räcker med att en upplyst elit får sina medvetanden förändrade.

Som illustration av den upplysta elitens roll brukar man inom New Age relatera berättelsen om den hundraåriga apan, som kommer från en japansk ögrupp på 50-talet. När hundraåriga apan på ön Koshimo hade lärt sig att tvätta potatis i vatten började apan på en grannö spontant att göra detsamma. Deras hjärnor hade omedvetet påverkats av de potatistvättande artfränderna på ön Koshimo. När den hundraåriga apan hade lärt sig att tvätta sin potatis i vatten blev

de potatistvättande apornas mentala kraftfält så starkt att det kunde påverka medvetandet hos apor på andra platser, uppger man.

Problemet med berättelsen om den hundra apan är att den inte är sann, trots att den lanserades i Ken Keyes bok "Den hundra apan". Kritisk granskning har visat att Keyes gett en felaktig presentation av materialet från de japanska öarna. Att den andra populationen apor lärde sig att tvätta sin potatis i vatten berodde i verkligheten på att en apa från ön Koshimo simmade över till sina grannar på en annan ö, och där lärde dessa konsten att tvätta den potatis de skulle äta (Groothuis, sid 72f)! Vad berättelsen om den hundra apan lär oss är i stället vilken godtrogenhet inför fakta som ofta finns bland människorna inom New Age. Ytterst sällan visar man inom New Age prov på kritisk förmåga inför berättelser om paranormala fenomen.

Den hundra apan används för att bevisa att en upplyst elit med sina medvetanden kan påverka hittills oinitierade medmänniskor till att ändra sina beteenden och tankebanor i riktning mot New Age-värderingar. Som exempel brukar man också anföra ockultisten Gurdjieff (ca 1877-1949) som menade att det räckte med hundra upplysta personer för att förändra världen, eller Transcendental Meditation (TM) som lär att ett samhälle kan förändras om 1% av dess befolkning börjar meditera.

NEW AGE- EVOLUTIONISMENS HISTORISKA RÖTTER

Ockultism

Om vi vill finna New Age-evolutionismens historiska rötter blir det naturligt att vända sig till ockultismen, som

i mycket hög grad varit en inspirationskälla för den världsbild som New Age-rörelsen omfattar. Inom den ockulta andligheten är New Age-evolutionismen inget isolerat fenomen. "*Idén om en fortskridande utveckling är en av ockultismens allra viktigaste begrepp... alla sanna ockultister är 'evolutionister'*", skriver ockultisten Anna Kennedy Winner (Kennedy Winner, sid 37). Hela kosmos utveckling mot ett högre medvetande är ett grundtema i den moderna ockultismen.

Äldre västerländsk esoterik

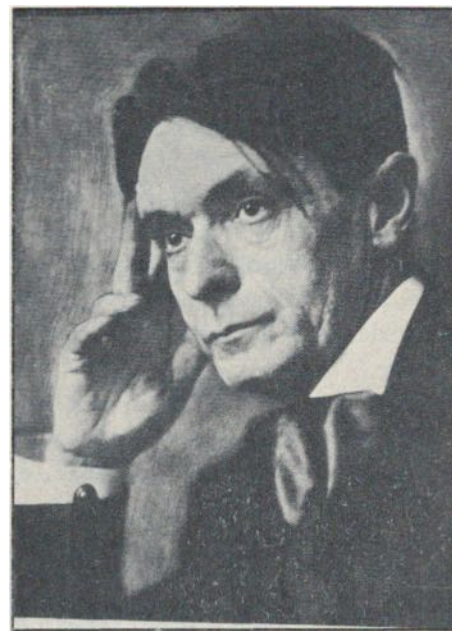
Evolutionistiska betraktelsesätt går att spåra långt tillbaka i västerländsk esoterik, dvs hemliga mysterietraditioner. En av ockultismens källor är nyplatonismen som växte fram under senantiken i samma andliga och intellektuella klimat som gnosticismen uppstod i. Nyplatonikern Plotinos (204-270) talade om världen som tillkommen genom en serie emanationer (dvs utflöden eller utströmningar) ur det Ena, dvs det Absoluta eller det Gudomliga. Tanken på emanation blir identisk med en kosmisk evolution. Världen har utvecklats ur Gud. Eftersom nyplatonismen länge var en av ockultismens viktigaste idégivare, är det inte förvånande att finna evolutionistiska tankar hos ockultister flera hundra år före Darwin.

Indisk filosofi och mystik

I indisk filosofi finner vi också tendenser till evolutionism. Upanishaderna, en av hinduismens samlingar av heliga skrifter, innehåller tanken att världen utvecklats genom en emanation ur Alltet, det Gudomliga. Sankhya, en av hinduismens sex klassiska filosofiska system, är utpräglat evolutionistisk. Eftersom yogan till en början förutsatte sankhyafilosofin, har utvecklingstanken satt djupa spår i hinduisk fromhet, vilket naturligtvis också utövat viss påverkan i västerlandet.

Blavatsky och teosofin

Avgörande för den ockulta evolutionismen var bildandet av det Teosofiska samfundet år 1875. Ryskan Helena Petrovna Blavatsky (1831-1891) blev teosofins främsta ideolog. I sitt magnum opus "Den hemliga läran" (1888) pre-

Rudolf Steiner (1861 -1925) - antroposofins upphovsman. Antroposofin blev ytterligare en gren i New Age-andligheten.

senterade madame Blavatsky moralisk utveckling och individuellt liv i termer av kosmisk evolution. Den hemliga läran var ett försök att bygga en bro mellan österländsk och västerländsk vishet och mellan tro och vetande. Det är därför inte förvånande att madame Blavatsky tillskrev evolutionen en synnerligen central plats i sitt tanke-system. Sedan Blavatskys dagar har sedan all västerländsk ockultism varit starkt evolutionistisk i sin inriktning.

Samtidigt som teosofin anknuter till Darwin är den inte okritisk till de naturvetenskapliga evolutionsteorierna. Till skillnad från dessa betonar teosoferna att evolutionen inte endast omfattar växt- och djurriket. Också mineralriket och kosmos andliga dimensioner är uppfyllda av den kosmiska livskraften och därför underställda evolutionen. Teosofen William Q Judge (1851-1896) menade därför: "*Allting arbetar sig nämligen upp till ett högre tillstånd... när det inte existerar någon död materie, utan att varje atom har liv och inom sig bär anlaget till självmedvetande, följer därav, att allting skall undergå förändring*" (Judge, sid 63f). Teosofin är också medveten om människans särställning i kosmos och ställer sig inte bakom teorin att människan härstammar från aporna.

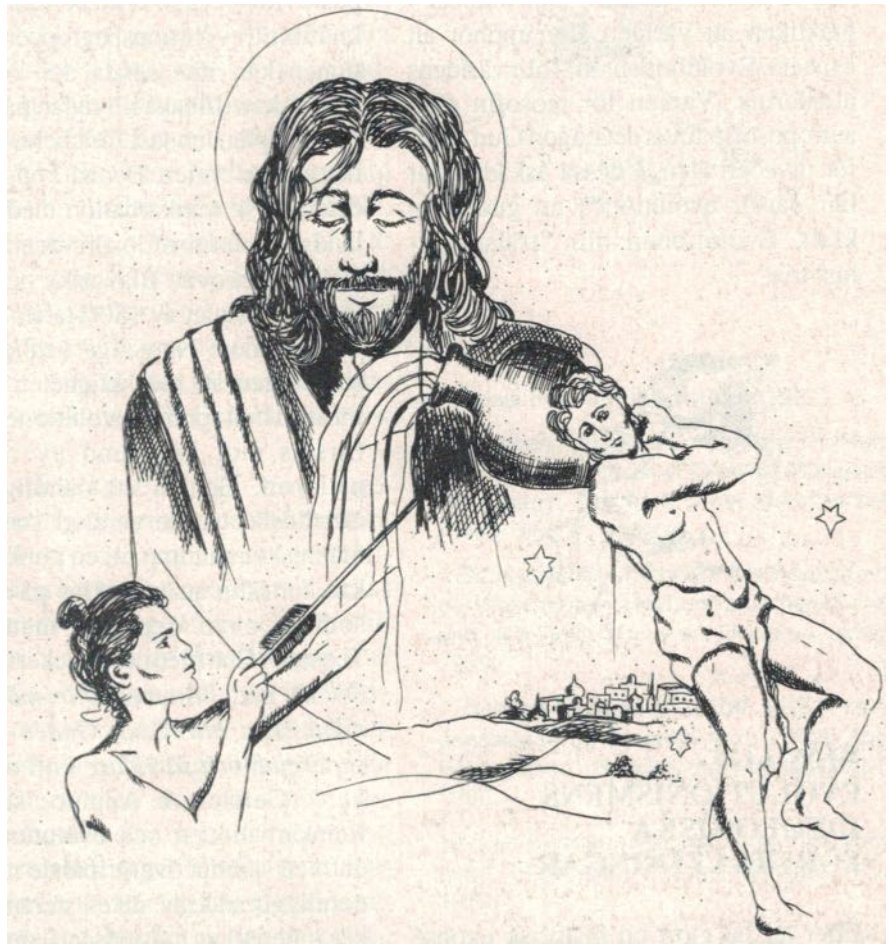
Teosofin definierar evolutionen som "en process av självförverkligande eller manifestation som det Kosmiska Livet eller Anden eller Intelligensen fortsätter" (Edge, sid 16). Liksom nyplatonikerna, förutsätter teosoferna att kosmos har tillkommit genom att energi strålat ut ur det Gudomliga. Verkligheten består av olika nivåer av successivt förtätad energi från ren ande till materia. Ju längre bort från det gudomliga dessa plan befinner sig, desto "grövre" är de. Längst bort från urtillståndet befinner sig materien. Universum är enligt teosofin således en manifestation av det gudomliga. Evolution innebär att det manifesterade universum strävar tillbaka till sitt gudomliga ursprung. Målet med evolutionen är att det manifesterade kosmos till slut återgår i Alltet, ur vilket det en gång utgick.

Irwing Hexham har poängterat att de ockultistiska rörelser som har sina rötter i teosofin (däribland New Age) har försökt "integrera vetenskap, religion och populära myter till ett samlat system av evolutionistisk mytologi som skulle fylla det tomrum som uppstått efter de traditionella kristna ståndpunkternas tillbakagång" (Hexham & Poewe, sid 41).

Steiner och antroposofin

Vid sidan av teosofin har antroposofin haft stor betydelse för utbredningen av kosmisk evolutionism inom den moderna ockultismen. Antroposofins upphovsman Rudolf Steiner (1861-1925) var under några år generalsekretär för den tyska avdelningen av det Teosofiska samfundet. Därför är det inte förvånande att vi hos Steiner finner en hel del av det teosofiska evolutionistiska tankegodset.

I likhet med teosofin betraktade Steiner inte världen som en skapelse, utan som en emanation ut ur det Gudomliga. Världsutvecklingen är därför ett centralt tema hos Steiner. Den kosmiska utvecklingen bestäms enligt Steiner av reinkarnationen. Allt i kosmos, även det stora kosmos som sådant, återföds. Rudolf Steiner lärde att historien är indelad i sju världsepoker som bär namn av sju planeter i solsystemet (Saturnus, Solen, Månen, Jorden, Jupiter, Venus och Vulkanus). Plane-

"Kristus i Vattumannens tidsålder." I New Age blir gudomen mer som en bakomliggande kraft, inneboende i universum, och en del av utvecklingen och inte den i Bibeln beskrivne personlige frälsaren och allsmåttige Jesus Kristus. (III. Anne Erlandsson.)

terna anses vara under inflytande av osynliga kosmiska makter, hierarkiska solväsenden. Allt existerande, såväl mineraler som växter, djur och människor, genomlever existenser i de olika världsepokerna. Nu befinner sig kosmos i den fjärde världsepoken. Jordepoken. Varje världsepok är i sin tur indelad i sju tidsåldrar som i sin tur består av sju kulturepoker. Vändpunkten i det kosmiska utvecklingsdramat var enligt Steiner Golgatadramat som ägde rum i den postatlantiska kulturepoken, som vi fortfarande befinner oss i.

Kristus är enligt antroposofin identisk med "den högsta Solanden och ledaren av vårt planetsystem" (Heisler, sid 78). På Golgata påbörjades jordens frälsning.

Genom att Kristi blod rann ner på marken från korset, "eteriserades" jorden vilket gjorde det möjligt för utvecklingen att vända tillbaka till det

Absoluta. Tidigare hade utvecklingen gått i riktning från det Absoluta, mot allt grövre materialisation. Tack vare Kristi offer på korset kunde utvecklingen nu vända åter mot alltings källa, "Kristallhimlen", där den transcendenta Treenigheten finns, enligt Steiner. Sedan Kristi offer på korset har jordens situation radikalt blivit förändrad: "Den högsta Solanden... lever nu i jordens inre och leder därifrån jordens och mänsklighetens utveckling" (Heisler, sid 75).

Både i teosofin och antroposofin uppfattas världens tillblivelse som ett "fall" ut ur det Gudomliga. Till skillnad från Bibeln, som förkunnar ett syndafall i historien (1 Mos 3), lär de ockulta världsåskådningarna ofta att historien som sådan är motsvarigheten till Bibelns syndafall. Evolutionens syfte enligt både teosofin och antroposofin blir att världen skall återställas till

urtillståndet, dvs den ursprungliga jämvikten skall återställas. Det innebär i praktiken att världen åter upphör att existera. Evolutionens mål blir världens utträdning. Varken för teosofin eller antroposofin finns det någon Gud utanför utvecklingen. I dessa åskådningar blir därför evolutionen en gudomlig kraft. Evolutionen blir "frälsningshistoria".

NEW AGE- EVOLUTIONISMENS IDEOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

Efter att ha gjort en historisk exposé skall jag avslutningsvis beröra några av New Age-evolutionismens ideologiska förutsättningar.

Reinkarnation

Utan att räkna med tanken på reinkarnation, återfödelse, går det inte att förstå New Age-evolutionismen. Tanken att människan, och allt levande överhuvudtaget, är insatt i en kedja av ett oändligt antal existenser, kommer ursprungligen från Indien. I indiskt tänkande talar man om samsara, sinnevärlden eller den cykliska tiden. När en levande varelse återföds avgörs det kommande livet av begångna gärningar (karma) i det förflutna. Karmas lag är gärningarnas lag eller lagen om sådd och skörd. Varje människas liv är ett resultat av hennes tidigare gärningar.

Reinkarnationstanken har gjort det möjligt att kombinera västerländsk evolution med österländskt kretsloppstänkande. I den västerländska varianten av reinkarnationstanken saknas den österländska betoningen på jordelivet som ett lidande, liksom idén att människan som ett straff för onda gärningar kan återfödas som lägre livs-

former. Att reinkarnationen fått mer positiva förtecken i väst beror på att den knutits till evolutionsbegreppet. Evolutionen kan inte sända den odödliga människan tillbaka till redan passerade existensplan, endast föra henne till allt högre livsformer. Denna koppling av österländsk reinkarnation med västerländsk evolutionsfilosofi var ett verk av Helena Petrovna Blavatsky och andra teosofier i slutet av 1800-talet.

Den inom New Age vanliga föreställningen att mänskligheten nu står inför ett nytt språng i evolutionen måste förstås mot bakgrund av reinkarnationen. Genom ett oändligt antal återfödelsor har de varelser som nu är människor nått upp till en punkt där de kan fortsätta att utvecklas på en nivå som är ovan den rent mänskliga. Teosofen Gottfried de Purucker uttryckte det så här: "*Atomerna blir människor, människan blir Gud, Guden blir en supergud, och så vidare i all oändlighet*" (Geisler & Amano, sid 41). Reinkarnationen och evolutionen får därmed samma övergripande mål: gudomliggörande av allt existerande (vilket innebär att existensen i sinnevärlden, det manifesterade, upphör).

Naturligtvis får gudomliggörandet av människan etiska konsekvenser. Personer som tror sig vara Gud anser sig kunna diktera livets spelregler. På så sätt öppnar sig New Age-andligheten för övermänniskoideal. En elit, som efter en lång rad återfödelsor har utvecklats så långt att de nått insikten att de är gudomliga, får bestämma vad som är rätt och fel.

Astrologi - Vattumannens tidsålder

Vad har evolutionen för drivkraft? Som svar på denna fråga skulle förmodligen många förspråkare av New Age hänvisa till astrologin. Begreppet New Age är för övrigt ett astrologiskt begrepp. New Age, den nya tidsåldern, är identisk med Vattumannens tidsålder som är detsamma som en tolfedel av den tid (25 920 år) det tar för vårdagjämningpunkten att passera genom djurkretsen, zodiaken. En sådan tidsålder omfattar exakt 2160 år. Astrologerna har som bekant delat in zodiaken i tolv sektorer, som bär namn efter den stjärnbild som anses dominera respektive zon. Man

kan avgöra i vilken tidsålder vi befinner oss genom att studera i vilken stjärnbild solen står vid vårdagjämningen den 2 mars.

Under de senaste tvåtusen åren har solen den 21 mars stått i Fiskarna stjärnbild. Nu håller vårdagjämningpunkten på att flytta in i Vattumannens stjärnbild. De omfattande kulturella politiska och sociala förändringar världen just nu beskådar är för New Age-folket bevis på att Vattumannens tidsålder håller på att ta gestalt. Enligt astrologin påverkas nämligen livet på jorden av egenskaperna hos den stjärnbild som solen står i den 21 mars. Vattumannens egenskaper tolkas naturligtvis så att de överensstämmer med New Age-andlighetens ideal.

I teosofiska traditioner uppfattas planeterna som gudomligheter. Den fysiska planeten är endast skal eller kropp åt en bakomliggande gudomlighet, kallad Logos. Dessa högre makter i de kosmiska hierarkierna har makt över världsutvecklingen. Ursprungligen innehöll också astrologin tron att himlakropparna var yttre manifestationer av gudomligheter. Förmodligen spelar en liknande tanke fortfarande roll, fastän på ett omedvetet plan, för många människor som omfattar New Age-idéerna.

Gudsbegrepp

Vanligen brukar gudsbilden inom New Age betecknas som panteism. I verkligheten har de flesta inom New Age en pane/zeistisk gudsbild. Panteismen räknar med att allt är Gud och det gudomliga blir en immanent (inneboende, dvs inomvärdslig) kraft eller energi. Pane/zeismen utesluter inte att Gud är en immanent kraft, men räknar också med att Gud är transcendent. Världen är

en manifestation av Gud, men den är inte Gud. Det finns också en omanifesterad sida av Gud som inte är identisk med världen. Förhållandet mellan Gud och världen brukar av pane/iteister liknas vid relationen mellan kropp och själ. Världen är Guds kropp och Gud är motsvarigheten till världens själ.

Utifrån en panenteistisk åskådning blir det inte svårt att identifiera evolutionen med Gud. Och det är exakt vad många framstående personer inom New Age gör! Den indiske läraren Aurobindo lärde följdriktigt att utvecklingen är den gudomliga verkligheten som uppenbarar sig i allt högre former. New Age-fysikern Fritjof Capra talar om Gud som den självorganiserade principen i universum. Esoterikern Alice A Bailey lärde likaså att "*Gudomen befinner sig själv på väg mot fullkomning*" (Bailey, sid 19). New Age räknar alltså inte med att evolutionen styrs av slumpen eller ödet. Det som sker, det inträffar därför att det är bestämt av en högre ordning. Därför talar man inom New Age inte så mycket om "Guds vilja" som om "kosmos vilja".

AVSLUTNING

Redan i början av detta sekel skrev professor Edvin Lehmann: "*Religion trivs numera ej väl i teologiska uttryck. Nu skall det vara vetenskapliga sådana. Och ordet 'vetenskap' verkar som en trollformel på den moderna intelligensen; därför uppträda de religiösa nybildningarna... med varumärket Science. Det har precis samma innebörd som ordet 'gnosis' hos de religiösa sekterna under antikens förfall*" (Lehmann, sid 61).

Nästan sjuttio år efter att dessa ord skrevs framstår de som en profetisk

förutsägelse. New Age har verkligen lyckats bli en religion i vetenskaplig dräkt. I denna ofta diffusa form av andlighet har utvecklingstanken blivit en hörnsten. Eftersom allt ytterst är ett, finns det enligt New Age ingen verklig distinktion mellan subjekt och objekt. Världen är ytterst en del av Gud. Gud är alltings innersta kärna. Således finns det inget utanför Gud som kan styra utvecklingen. Därmed har man kunnat upphöja evolutionen till gudomlig status. Utvecklingen är Gud, lär oss New Age.

I stark kontrast till New Age-evolutionismen proklamerar Bibeln att Gud är en person som har skapat världen. Som världens skapare är Gud också världens rättmätige Herre. Gud är därför inte identisk med utvecklingen. Gud är den som har kontroll över historien. Allt som sker är dock inte uttryck för en inneboende gudomlig vilja eller lagbundenhet, men trots att Guds vilja möter motstånd av ondskan i den nuvarande tidsåldern ger Bibeln oss ett fantastiskt hopp. En dag når historien sitt slut och Gud låter "en ny himmel och en ny jord" uppstå (Upp 21:1). I denna nya skapelse kommer Guds fullkomliga vilja att få råda. Den fullkomliga harmonin bli återställd.

En ny tidsålder blir ett faktum, inte genom utveckling utan genom Guds personliga ingripande! □

KÄLLOR

Bailey, Alice A "Esoterisk läkekonst", Trångsund, Stiftelsen Tibetanens Bokfond 1987.

Blavatsky, Helena Petrovna "Den hemliga läran. Del I: Världsdaningen. Del II: Människans danning." Stockholm, Teosofiska bokförlaget 1966.

Cult Awareness NetWork NEWS "New Age Movement called 'the most powerful social force in the world today'", vol n, nr 9, sept-okt 1986.

Edge, Henry Travis "Evolution: Who and What Is Man?", San Diego, Point Loma Publications Inc 1975.

Ferguson, Marilyn "Mot en ny tidsålder: Personliga och sociala omvandlingar under 80-talet", Stockholm, Askild & Kärnekull 1982.

* Geisler, Norman L & Amano, Yutaka J "The Reincarnation Sensation", Wheaton,

Tyndale House Publishers Inc 1987.

*Groothuis, Douglas "Confronting The New Age: How To Resist A Growing Religious Movement", Downers Grove, InterVarsity Press 1988.

* Grun, Joachim Friedrich "Die Fische und der Wassermann: Hoffnung zwischen Kirche und New Age", Munchen, Claudius Verlag 1989.

* Hansen, Johannes "NEW AGE - verdensbillede og menneskesyn i New Age Bevaegelsen", Sonderborg, Forlaget SALT 1990.

Heisler, Hermann "Antroposofi och kristendom", Stockholm, Förlagsföreningen A-S, 1921.

* Hexham, Irving & Poewe, Karla "Understanding Cults and New Religions", Grand Rapids, William B Eerdmans Publishing Company 1986.

Judge, William Q "Teosofiens ocean", Stockholm, Universella Broderskapets Teosofiska Förlag 1925.

Kennedy Winner, Anna "De grundläggande idéerna i ockult visdom", Stockholm, Svenska Teosofiska Bokförlaget 1970.

Keyes, Ken Jr "The Hundreth Monkey", Coos Bay, Vision Books 1984.

*Lehmann, Edv "Teosofi och kristendom", Stockholm, Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens Bokförlag 1922.

*Miller, Elliot: "A Crash Course On The New Age Movement: Describing and Evaluating a Growing Social Force", Grand Rapids, Baker Book House 1989.

*Romarheim, Arild: "Kristus i Vattumannens tecken: Nyreligiösa uppfattningar om Jesus Kristus", Örebro, Libris 1989.

Russell, Peter "En uppvaknande värld: På tröskeln till en ny tidsålder", Uppsala, Studieförlaget 1984.

Thompson, William Irving "Den nya renässansen: Planetär kultur och världsförvaltning", Akademi litteratur 1985.

De författare som är kristna är markerade med en asterisk.

URHISTORIENS STRUKTUR

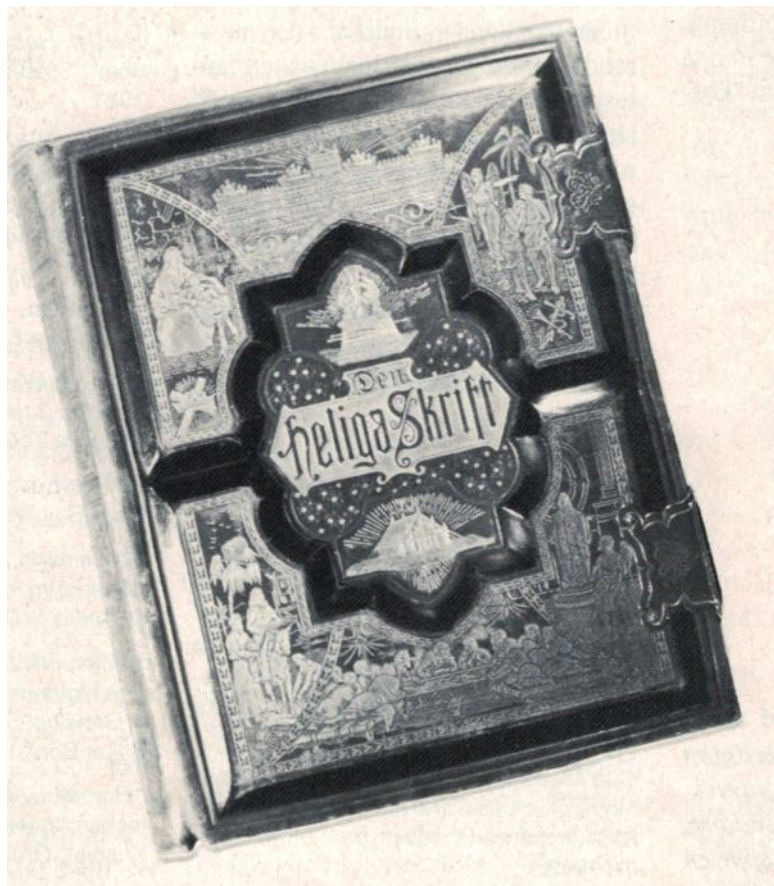
Den här artikeln är en av de längsta vi publicerat i GENESIS.

För att kunna se enheten, strukturen och alla samband som finns i de inledande kapitlen i Bibeln måste en artikel bli lång. Läs med Bibeln uppslagen och se strukturen i Bibeln, eller som Joakim Linder uttryckte det i rapporten från Gösta Eriksons föredrag, under årskonferensen, i GENESIS nr 4 1990:

"Gösta gav en liknande känsla som den man får då man virrar omkring i en stad och njuter av det man kan se därifrån man står och helt plötsligt lyfts upp högt i luften och får se staden från ovan. Vilken upplevelse! Det finns en arkitekt även för Bibeln."

Delvis med Gösta Eriksons ord, delvis med Ivan Egnells ord, kan artikeln sammanfattas på följande sätt:

Berättelsen om urhistorien har en genomtänkt, logisk och ändamålsenlig struktur. Kompositionen, snart sagt in i minsta detalj, är konsekvent och genomtänkt. Ju mer man fördjupar sig i Genesis, ju påtagligare blir detta. Det är i sanning inte svårt att förstå att det finns framstående exegeter av facket som tror att det är en man, en berättare, som står bakom Genesis.

Bibeln på svenska 450 år i år! Är Bibeln ett hopplock eller Guds ord?

Bibelcitaten i artikeln är grundade på det hebreiska originalets ordföljd och de överensstämmer därför inte med någon annan svensk översättning.

Urhistoriens struktur

av Gösta Erikson

Hur kom Bibeln till? Värdet "en ofantligt virrig berättare" eller "en omåttligt virrig redaktör" som satte ihop Bibeln från flera olika källor, som många bibelkritiker menar? (III. Anne Erlandsson.)

INLEDNING

I den nya litterärkritiken läser man bibeltexten som den står utan att först söka lista ut hur den kom till. Forskare som Good¹, Licht², Alter³, Berlin⁴, Stenberg⁵, Longman⁶ och Bar-Efrat⁷ har röjt vägen och brutit ny mark. Alla står tveksamma inför den gamla litterärkritikens klipp- och klistermetod. Alla framhäver att motsägelser ofta bara finns i forskarens eget huvud, och att standardförklaringen om motstridiga traditioner gör de bibliska författarna grov orätt. Om motsägelseerna är så påtagliga, måste författarna ha varit otroliga klåpare för att missa vad den gamla litterärkritikens företrädare omedelbart ser. Att flytta skulden från en ofantligt virrig berättare till en omåttligt virrig redaktör hjälper föga. Redaktören måste ha varit starrblind om han inte såg vad moderna forskare säger sig se.

Den gamla litterärkritiken har dock aldrig stått oemotsagd. Bortsett från dissidenter som de svenska forskarna Ivan Engnell⁸ och H S Nyberg⁹ har litterärkritikens lärobyggnad genomgående betraktats som ohistorisk och verklighetsfrämmande av ortodoxa judar och konservativa kristna. Deras argument har dock sällan prövats eftersom de ansetts vila på trossmässiga förutsättningar. De senaste 20 åren har det blivit annorlunda: litterärkritikens teser och slutsatser ligger under sådan eld från forskare i så många läger att man med Blenkinsopp¹⁰ kan tala om dokumenthypotesens kris. Källa E (= Elohisten) håller på att fullständigt tynas bort, P (= Prästskriften) är inte en källa utan särtraditioner, vilkas datering varierar från äldst till yngst, J (= Jahvisten) har vuxit och blivit en huvudredaktör

som kanske fogat in P:s gamla traditioner.¹¹

Några forskare är förtvivlade över denna utveckling, andra hälsar den med tillfredsställelse. Spekulationen runt bibelböckernas tillkomst kan kanske äntligen lämna plats för en känslig läsning av texten. Ty som litteraturforskaren C S Lewis skrev:

"Rekonstruktionen av en texts förhistoria låter mycket övertygande när texten är gammal. Men man seglar ändå utan att egentligen ha något att gå efter. Utgången kan aldrig kontrolleras med fakta. Finns det något bättre prov på en metods tillförlitlighet än ett exempel, där samma metod tillämpas och vi har möjlighet att kontrollera med fakta? Det är vad jag har gjort. Och vi finner att där den kontrollen kan göras, blir

resultaten alltid eller nästan alltid felaktiga. Vår slutsats blir: 'Den moderna forskningens säkerställda resultat' beträffande en gammal boks tillkomst tycks 'säkerställda' endast därför att de människor, som kände till fakta är döda, och de kan inte avslöja sanningen."¹²

I stället för att spekulera om texternas tillkomsthistoria vill därför forskare inom den nya litterärkritiken söka förstå texten som den föreligger. Urhistorien (1 Mos 1-11) har alltid varit källdelningens startbana, men på senare år har Kikawada och Quinn¹³, Rendsburg¹⁴ och Whybray¹⁵ övergett sönderstyckningen av texten, Clines¹⁶ sökt enhet i tema och Miller¹⁷ enhet i struktur. I det följande ska vi strukturera 1 Mos 1-11 och försöka förstå hur den kanoniserade texten är sammansatt.

I BEGYNNELSEN

1:1-2:3

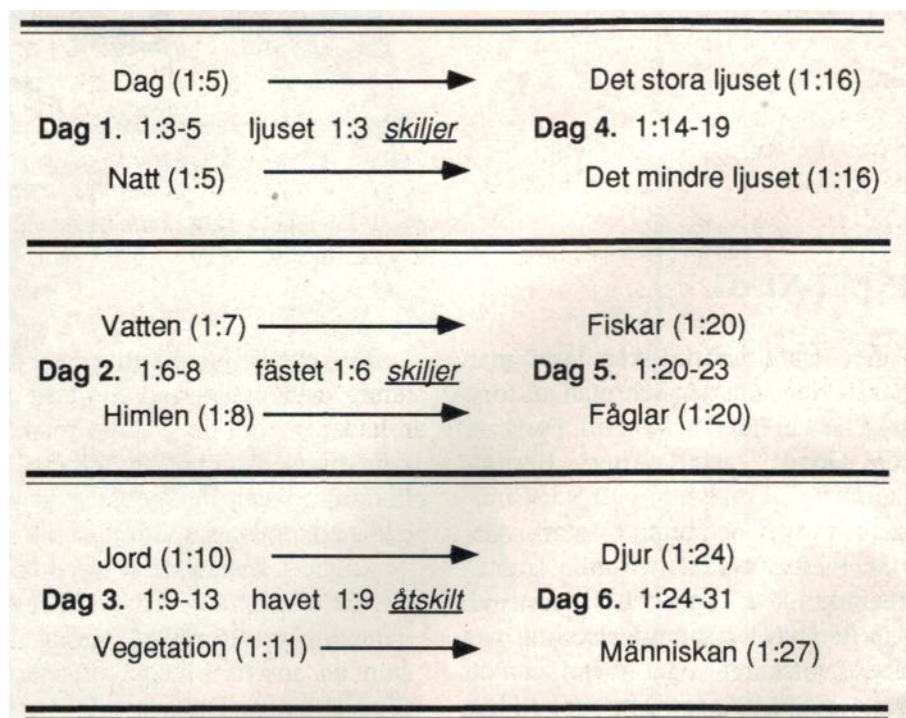
1 Mos 1:1-2:3 är Bibelns majestätiska inledning. Avsnittet presenterar Skriftens två huvudgestalter. Gud och människan, Skaparen och skapelsens höjdpunkt. Scenen för deras långa gemenskap förbereds.

1:1 -2:3 är prologen/inledningen till 1 Mosebok; med 2:4 inleds 10 fortsättningshistorier, alla med prologen som bakgrund. Prologen är klart avgränsad: 1:1 genljuder i 2:1-3, men orden kommer i omvänd ordning och bildar en ram kring de mellanliggande orden (en inclusio). "Han skapade", "Gud", "himmel och jord" (1:1) blir "himmel och jord" (2:1), "Gud" (2:2), "Han skapade" (2:3). Skapelseberättelsen inleds och avslutas alltså med att Gud skapade.

Skapelsen är Guds arbetsvecka. Men innan den första dagens aktivitet omnämns får vi bakgrunden. 1:1 är en huvudsats som beskriver den första skapelsehandlingen, 1:2 beskriver i tre led situationen innan Gud fortsatte att skapa. 1:3 fortsätter med den hebreiska verbformen imperfekt konsekutiv och den verbform som brukats tidigare i 1:1 (perfekt indikativ). De första sex skapelsedagarna balanserar varandra tematiskt.¹⁸

Skapelsen -
"Varde ljus"
(Doré).

Särskild vikt läggs vid tredje och sjätte dagen. I båda yttrar Gud två skapelseord (1:9, 11 och 1:24, 26) och finner två gånger att Hans verk var gott (1:10, 12 och 1:25, 31), så att full harmoni uppstår. Även himmel och jord balanserar varandra: ^

Dag 1	himmel	
Dag 2	himmel	
Dag 3		jord
Dag 4	himmel	
Dag 5		jord
Dag 6		jord

Skapelseberättelsen har två naturliga poler: himmel och jord(1:1 och 2:1), och fokus ändras från himlen till jorden för att avrundas med en närbild på människan (1:26-30). Dag 4, som är mitt i skapelseveckan, har en särskilt utarbetad struktur:

Och Gud sade (1:14a)
Funktion: Skilja dag från natt (1:14b)
 Tecken för högtider, dagar och år (1:14c)
Vara på himlens fäste: lysa över jorden (1:15)
Det större ljuset att härska över dagen (1:16a)
Gud gör de två ljusen
Det mindre ljuset att härska över natten (1:16b)
Vara på himlens fäste: lysa över jorden (1:17)
 Härska över dagen och natten (1:18a)
Funktion: Skilja dag från natt (1:18b)
Och Gud såg (1:18c)

Vad Gud befallt (1:14-15) uppfylls men i omvänd ordning (1:17-18)

(dvs det som beskrivs i den första halvan ovan upprepas i den andra halvan men i omvänd ordning, en så kallad kiasm); där texten vänder (i den så kallade kiasmens spets) står ljusen som ska härska över dagen och natten.

Dag 7 står vid sidan om den egentliga skapelsen. Där spegelvänds prologens inledning (1:1-2,2:1-3), där avrundas skapelseveckan med Guds vila. I avsnittet nämns den sjunde dagen tre gånger, varje gång i en hebreisk mening om sju ord. Både form och innehåll visar att den sjunde dagen är annorlunda. Och därtill: 1:1 består av 7 ord. 1:2 av 14 (2 x 7); 2:1-3 har i grundtexten 35 ord (5 x 7). Sjualet dominerar prologen, inte enbart i en speciell avdelnings ordantal utan även i allmänhet: Gud nämns 35 gånger, jorden 21, himlen/fästet 21, "det blev så" och "Gud såg att det var gott" vardera 7.

HIMLENS OCH JORDENS VIDARE HISTORIA

2:4-4:26

Innan man strukturerar himlens och jordens vidare historia måste 2:4 analyseras. Är versen en enhet? Är den en rubrik? Den är sammanflätad i en dubbelkiasm så att dess andra del ringformigt ansluter till dess första.¹⁹

himmel

jord

himmel - jord - skapade (2:4a)
skapade (bara')
gjorde ('asah)

jord

himmel

gjorde- jord - himmel (2:4b)

Nu är det naturligtvis vanligt att sammanställa himmel och jord i GT eftersom hebreiskan inte har något ord för universum. Men sekvensen jord/himmel finns endast här och i Ps 148:13, där psalmisten verkar anspela på 1 Mos 2:4. Jag tror att författaren avsiktligt vänder himmel/jord/skapade till gjorde/jord/himmel för att sammanlänka de två versleden.

Är 2:4 en enhet, blir nästa fråga: Syftar första delen av versen på avsnittet som föregår? Eller är versen en rubrik över vad som följer? Substantivet "vidare historia" (det hebreiska ordet toledoth, som i 1917 års Bibel översatts med "berättelsen om den ordning i vilken allt kom till på") är avlett av verbet "föda" (jalad) men åsyftar inte födelsen av himmelen och jorden utan dess historiska fortsättning. Versen lyder: "Detta är himlens och jordens vidare historia efter att de skapats, sedan HERREN Gud hade gjort jord och himmel". Genitivbestämningen "himmelns och jordens" blir inte till i det som följer - de existerar redan och vi informeras om deras vidare historia. I Rut 4:18 förekommer samma ordval och grammatiska konstruktion: "Detta är Peres släktavla (toledoth)." Släktavlan berättar om

Peres avkomlingar, hans historiska fortsättning. Efter meningen "detta är Arons och Moses vidare historia (toledoth)" (4 Mos 3:1) följer Arons och Moses ättlingar. I 1 Mos används "vidare historia" (dvs det hebreiska ordet toledoth) mer än tio gånger. "Detta är X:s vidare historia" står som en rubrik till ett avsnitt, som inleds med att

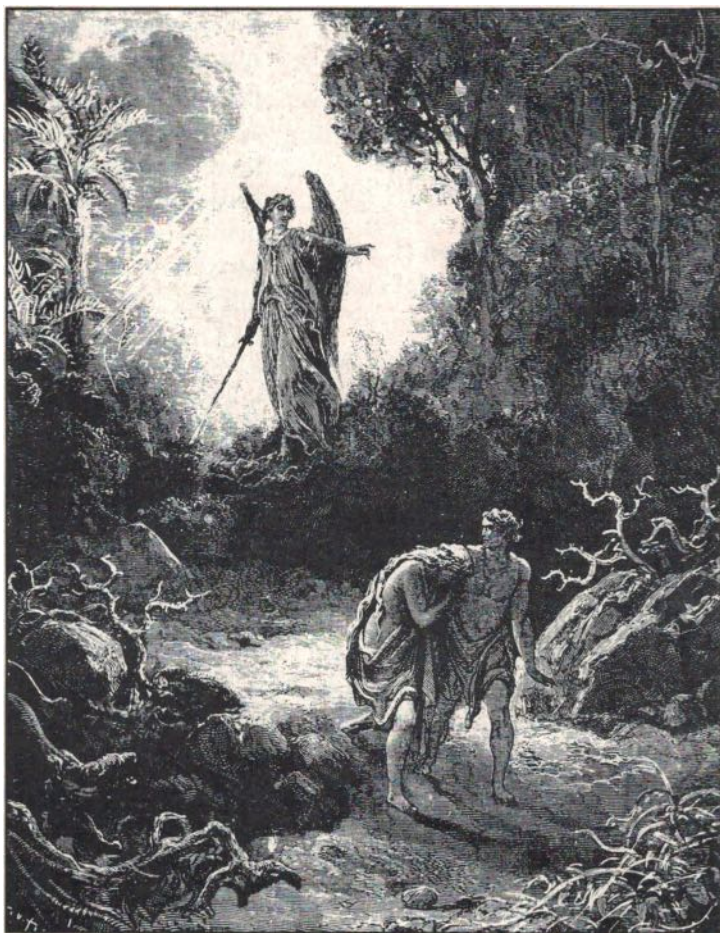
X:s far dör och avslutas med att X dör, "Ismaels vidare historia" börjar med Abrahams död och slutar med Ismaels (25:12-18). Men X föds inte och agerar sällan i sin vidare historia, hans vidare historia är hans ättlingars. Därför har Tera en fortsättningshistoria (11:27-25:11) men inte Abraham; Teras "vidare historia" har Abraham som huvudperson, liksom Isaks (25:19-35:29) har Jakob och Jakobs (37:2-50:26) har Josef. Med många forskare tolkar jag således 2:4 som en enhet och en rubrik.

Walsh²⁰, Rosenberg²¹ och Wenham²² har analyserat berättelsen om Edens trädgård och syndafallet och delat upp den i scener:

Scen 1 Berättelse: Gud agerar, mannen är passiv (2:5-17)
 Scen 2 Berättelse: Gud huvudaktör, mannen har en biroll, kvinnan och djuren är passiva (2:18-25)
 Scen 3 Dialog: Ormen, kvinnan och mannen (3:1-5)
 Scen 4 Berättelse: **Mannen och kvinnan** (3:6-8)
 Scen 5 Dialog: Gud, mannen och kvinnan (3:9-13)
 Scen 6 Berättelse: Gud huvudaktör, mannen har en biroll, kvinnan och ormen är passiva (3:14-21)
 Scen 7 Berättelse: Gud agerar, mannen är passiv (3:22-24)

Varje scen, med undantag för scen 4, berättelsens klimax, har sin motsvarighet och spegelbild. Scen 1 och scen 7 handlar båda om huvudpersonen Gud: Mannen finns med, men är passiv. Uttryck som "österut", "livets träd", "en trädgård i Eden/Edens trädgård", "bruka" och "vakta", förekommer endast här. Scenernas innehåll har omvänd ordning. Människan skapas "av stoft från marken" och sätts av HER-

Syndafallet (Doré).

REN Gud i Edens trädgård (scen 1); hon drivs av HERREN Gud ut ur Edens trädgård (3:19) att återvända till jordens stoft (scen 7).

Scen 2 och scen 6 har fyra aktörer. HERREN Gud har den förnämsta rollen, mannen, kvinnan och djuren (i scen 6 ormen) de andra. Scenen är genomgående Edens trädgård. I scen 2 är förhållandet mellan mannen, djuren och kvinnan det ideala; i scen 6 är det fördärvat. Människan kommer att leva i ständig konflikt med skapelsen och mannen med kvinnan. Mannen namnger kvinnan i båda scenerna (2:23; 3:20); kvinnan är hustru (2:24) och mor (3:20); de sägs båda vara nakna (2:25) eller påklädda (3:21). Scen 3 och scen 5 är dialoger. Ormen frestar kvinnan att äta av den förbjudna frukten; HERREN Gud får mannen och kvinnan att erkänna att de ätit. Man är i trädgården men inte i dess mitt, ty kvinnan talar om "trädet i trädgårdens mitt" (3:3) - underförstått: det är inte här - och människorna tar sin tillflykt till ett buskage "bland trädgårdens träd" (3:8b). I scen 3 talar ormen (2 gånger) och kvinnan (1 gång) om trädgårdens träd; i scen 5

frågar HERREN Gud mannen (2 gånger) och kvinnan (1 gång).

Scen 4 är klimax och vändpunkt. Människorna tycks vara ensamma (varken HERREN Gud eller ormen nämns) vid kunskapens träd i trädgårdens mitt. Ingen säger något. Kvinnan tar av den förbjudna frukten, bjuder mannen och båda äter. På ömse sidor av scenen ("så tog hon av dess frukt och åt; hon gav också åt sin man... och han åt") finns vishet (3:6a) och öppnade ögon (3:7), de välsignelserormen lovat. Dock att det inte blir som människan hoppats. Mannen och kvinnan känner sig nu plågade av Guds närvaro (3:8).

Himlens och jordens vidare historia avslutas med en utvidgad släkttavla (4:1-26). Adam och Eva blir föräldrar till Kain och Abel (4:1-2a), Kain blir den första länken i en lång kedja (4:17-24), Adam och Eva får Set, som blir far till Enosh (4:25-26). I släkttavlan finns Abels öde insprängt: han avlar inga barn eftersom han blir mördad (4:2b-16). De tre avsnitten inleds "mannen/Kain/Adam hade umgänge med sin hustru" (4:1, 17, 25): Adam avlar Set

och Enosh (4:25-26), vilket bildar övergången till Adams vidare historia (5:1-32). Som vanligt placeras släkttavlan med de icke utkorade före den utvalda linjen. Kains ätt (4:17,24) nämns före Sets (4:25-26 och 5:3-32), Jafets (10:2-5) och Hams (10:6-20) före Sems (10:21-31 och 11:10-26).

Som bl a Cassuto²³ och Labuschagne²⁴ påpekat går sjutalet igen i uppbyggnaden av detta avsnitt. "Abel" och "bror" förekommer 7 och "Kain" 14 gånger i 4:1-16. Kain ska vedergällas 7 gånger om (4:15) och Lemek 70 och 7 gånger om (4:24). Lemek, den 7:e från och med Adam, visar hur man i biblisk genealogi gärna betonar den sjunde generationen (4:18-24). Men biblisk genealogi innehåller också ofta längre inskott: Adams och Evas släkttavla avbryts med en utvikning om Kain och Abel (4:2b-16), Noas släkttavla (5:32) avbryts med berättelsen om Guds söner, människans döttrar och floden och avslutas först efter denna (9:28-29), Sems släkt omtalas först i nationernas släkttavla (10:21-31) och sedan efter Babels torn (11:10-26).

Utvikningen om Kain och Abel (4:2b-16) är dessutom, som Hauser²⁵ visat, minutiöst länkad till berättelsen om Edens trädgård och syndafallet (2:4-3:24):

1. Huvudpersonerna har bestämda uppgifter. Mannen ska bruka jorden (2:5) och vakta trädgården (2:15), kvinnan ska bistå honom (2:18-25); Abel är en fåraherde, Kain är en jordbrukare (4:2).

2. Berättelserna har två huvudpersoner, som kommer till världen ungefär samtidigt. De skall leva i harmoni, men det blir snabbt annorlunda. Kvinnan skapas att vara en hjälp åt mannen (2:18), men snart står de främmande för varandra. Kain och Abel är bröder, men Kain mördar Abel.

3. Gud ger ett förbud eller en varning innan det går illa. Mannen förbjuds äta av kunskapens träd och får veta att olydnad medför säker död (2:16-17). Kain får höra att synden lurar vid dörren och att han måste härska över den (4:7).

4. Gud låter skulden komma i dagen genom ledande frågor: "Var är du?/Var

är din bror Abel?" (3:9,4:9) och "Vad har du gjort?" (3:13,4:10).

5. På synden följer Guds straff. Eva får barnsbördens pina, Adam arbetets möda (3:16-19). Båda blir också dödliga. Kain blir fredlös och får inte längre bruka jorden (4:11-12). Gemenskapen mellan människan och skapelsen är ödelagd (3:14, 17,4:11).

6. Människorna drivs bort. Mannen och kvinnan tvingas lämna trädgården (3:24), Kain drivs bort från marken (4:14).

7. Synden skiljer människorna från Gud. Mannen och kvinnan gömmer sig bland träden (3:8). Kain säger att han måste gömma sig för Guds ansikte (4:14) och han går bort från HERREN (4:16). Båda berättelserna slutar med att huvudpersonerna bosätter sig öster om Eden, Adam och Eva kanske just utanför (3:23-24), Kain längre bort (4:16). Men nåden glimmar: Gud kläder människorna i trädgården (3:21) och skyddar Kain med sitt märke (4:15). Den utvidgade släkttavlan kan delas upp i scener:

Inledning (4:1-2a)
Scen 1. **Berättelse: Kain och Abel agerar, Gud är passiv** (4:2b-5)
Scen 2. Dialog: Gud och Kain (4:6-7)
Scen 3. **Berättelse: Kain och Abel** (4:8)
Scen 4. Dialog: Gud och Kain (4:9-14)
Scen 5. **Berättelse: Gud agerar, Kain är passiv** (4:15-16)
Avslutning (4:17-26)

Texten sönderfaller i fem scener, föregångna av några orienterande ord och följda av en dubbel släkttavla. Inledningen och avslutningen hör ihop, ty Adam, Eva, Kain och Abel (4:1-2a) växer efter den sistnämndes död till en stor ätt. Kain ger upphov till en släktlinje (4:17-24); Adam och Eva får Set i Abels ställe och Set avlar Enosh (4:25-26). I scenerna, som tematiskt balanserar varandra, växlar berättelse och dialog. Endast scen 3, avsnittets vändpunkt, saknar parallellparti. I scen 1 och scen 5 uppträder Kain och Gud. Scenerna är spegelvända: först kommer Kain till Gud, sist går han bort från Gud. Scen 2

och scen 4 är samtal mellan Gud och Kain, även om vi aldrig får höra Kain besvara Guds frågor i scen 2. I båda ställer Gud två retoriska frågor: första gången har de dubbla led (4:6-7), och andra gången är de enkla (4:9-10). I scen 2 är synden ett vilddjur redo att sluka Kain, i scen 4 är marken en avgrund som slukat Abels blod. Scen 3 är huvudpunkten: bröderna är ensamma på fältet och Kain mördar Abel. Handlingen är tät och tyst i kontrast till de omgivande scenernas dialog. I Edenberättelsen (2:4-3:24) har den centrala scenen (3:6-8) samma karaktär: synden begicks i tysthet.

ADAMS VIDARE HISTORIA

5:1-6:8

"Boken om Adams vidare historia" (5:1) heter rubriken över släkttavlan Adam till Noa (5:1-32) och berättelsen om Guds söner och människans döttrar (6:1-8). Att avsnittet därmed inte är avslutat visas av att berättelsen om Noa lämnas ofullbordad (5:32). Alla andra lever en

viss tid och dör (Hanok naturligtvis undantagen), men Noa lever 500 år och avlar tre söner. När författaren berättat om människans ondskas och umgängeisen mellan Guds söner och människans döttrar heter det: "Men Noa hade funnit nåd i HERRENS ögon" (6:8). Noa är den naturliga länken till flodberättelsen, hans vidare historia (6:9-9:29), vilken avslutas med det i släkttavlan utelämnade: "Noas liv blev 950 år och han dog" (9:29).

"Boken om Adams vidare historia" (5:1-6:8) är också länkad till himlens och jordens fortsatta historia (2:4-4:26)

genom 5:1b-2 och ordet toledoth. 5:1a är den gängse rubriken. 5:1b-2 är en sammanfattande tillbakablick skriven som en text där halva texten speglar sig i den andra halvan (spegelkiasm/palistrof) (jfr 2:4):

Den dag (bejom) Gud skapade (bara')
Adam ('adam)
Guds välsignelse
mankön och kvinnokön
Guds välsignelse
Adam ('adam)
Den dag (bejom) Gud skapade (bara')

Efter rubriken och resumén följer släkttavlan. En kedja om tio generationer länkar skapelsen till floden, Adam till Noa:

Adam (5:3-5)
Set (5:6-8)
Enosh (5:9-11)
Kenan (5:12-14)
Mahalalel (5:15-17)
Jered (5:18-20)
Hanok (5:21-24)
Metusela (5:25-27)
Lemek (5:28-31)
Noa (5:32)

De flesta avsnitten är strukturerade på samma sätt:

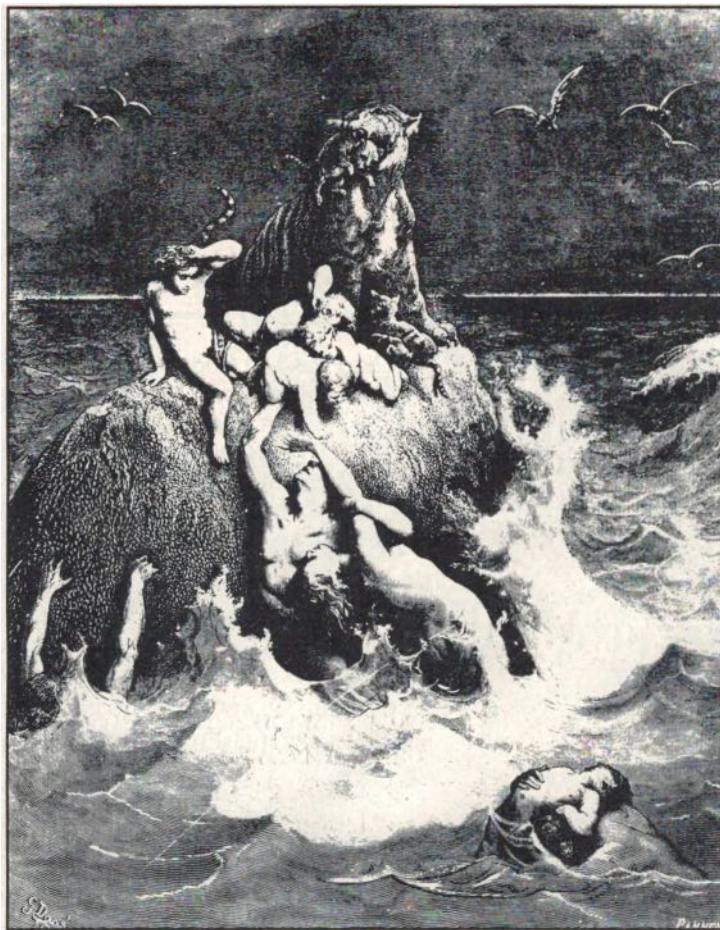
A levde x år; då avlade han B.
A levde y år sedan han avlat B.
A avlade söner och döttrar.
A levde z (x + y) år.
A dog.

Sems vidare historia (11:10-26) är uppställd på liknande sätt: de tre första leden finns genomgående men aldrig de två sista.²⁶ I denna fasta form finns således utrymme för variation. I släkttavlor i 5:1-32 avviker utsagor om fyra personer från mönstret: Adam avlar "i sin liknelse och sin avbild" en son som han kallar Set, och bara om Adam nämns det liv "som han levde"; Hanok vandrar med Gud och finns inte mer; Lemek avlar en son som ger hopp och som han kallar Noa; Noa avlar inte en son utan tre, och ingenting sägs här om hans död.

6:9-9:29

Källdelningen av Noas vidare historia, flodberättelsen, är enligt Gunkel den moderna kritikens mästerverk ("Die Quellenscheidung zwischen J und P ist ein Meisterstück der modernen Kritik" - Gunkel, H "Genesis", Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 2 uppl, 1902, sid 121). Med hjälp av den berättelsen kan man lära sig litterärkritikens ABC.

Texter som har HERREN (Jahve) tillskrivs källa J, de som har Gud (Elohim) tillskrivs källa P. Sedan fogar man till J respektive P de avsnitt som till ordförråd, innehåll och tema liknar vad som redan kunnat avspjälkas. Resultatet blir två flodberättelser med skilda gudsnamn, olika djurbestånd och kronologi; några inskott av redaktören, som det ibland är tryggt och nödvändigt att ha i bakfickan, finns också (7:3a, 8-9, 23b). I grova drag blir uppdelningen:

Floden (Doré).

Avsnittet om Guds söner och människans döttrar (6:1-8) faller naturligt i två delar: 6:1-4 om umgängeisen mellan dessa, 6:5-8 om det överhängande hotet att Gud ska utplåna allt levande Han skapat. Avsnittet är nära förbundet med det föregående och det följande. Nyckelorden är desamma: människan, HERREN, Gud, söner, döttrar, göra, skapa. Innehållet passar också in i sammanhanget. 6:1 introducerar människans "döttrar", vilka i förbigående omtalats i 5:1-32. Här koncentreras uppmärksamheten på dem. "När människan började föröka sig på marken" (6:1) kunde gälla som rubrik över 5:1-32; Noa (6:8) är en länk till det föregående (5:29-32) och det efterföljande (6:9-9:29). Därtill är 6:5-8 en typisk avslutning, som också är en övergång till något nytt. Wenham²⁷ kallar den flodberättelsens förhandsreklam:

HERREN ser människan (6:5)
 HERREN ångrar (6:6)
 HERREN beslutar utplåna (6:7a)
 HERREN ångrar (6:7b)
 HERREN ser Noa (6:8)

Strukturen visar att betoningen i första hand faller på HERRENS beslut att utplåna skapelsen (6:7a), i andra hand på orsaken (6:5) och den som är undantagen (6:8). Nyckelorden i 6:5-8, ångra (*nchm*), utplåna (*mchh*) och nåd (*chn*), anspelar genom ljudlighet på Noa (*nch*). I den andra paragrafen genljuder den första:

↓

6:2 Guds söner såg ... människans döttrar var goda
 6:5 HERREN såg ... människans ... tankar ... var ständigt idel ondska

6:3 HERREN sade: Min ande ska inte stanna i människan för evigt
 6:7 HERREN sade: Jag vill utplåna människan

Kanske kan man också förmoda att Noa, som funnit nåd i HERRENS ögon (6:8), är en kontrast till urtidens välkända kämpar (6:4). Samtidigt ställer Gud människans existens på huvudet: hon började föröka sig på marken (6:1), avslöjade att alla hennes tankar ständigt var idel ondska (6:5), varför Gud beslutade att utplåna henne från jorden (6:7), dock utom Noa (6:8).

	J	P
Människornas ondska	6:5	6:11-12
Beslut att ödelägga	6:7	6:13
Befallning att gå ombord	7:1-3	6:18-21
Man går ombord	7:7	7:13
Floden kommer	7:10	7:11
Allt går under	7:22-23ac	7:20-21
Floden upphör	8:2b,3a	8:3b-5
Guds löfte	8:21 b-22	9:11-17

På senare år har dock forskare som Andersen,²⁸ Anderson,²⁹ Cassuto,³⁰

Gordon,³¹ Kikawada och Quinn,³² Larson,³³ Longacre,³⁴ Nielsen,³⁵ Radday,³⁶ Rendsburg,³⁷ Shea,³⁸ Wenham³⁹ och Whybray⁴⁰ hävdar att flodberättelsen inte skall splittras på två källor J och P eller försvarat dess enhetlighet. Emerton⁴¹ har i två artiklar betvivlat att Cassuto, Nielsen, Andersen, Wenham och Radday förmår övertyga andra än dem som redan tror på berättelsens enhet. I en del detaljer har

Emerton säkert rätt, men samtidigt klamrar han sig lika förtvivlat fast vid litterär sönderstyckning som den drunknande vid frälsarkransen. Wenham har i ett ännu opublicerat svar visat att många av Emertons tolkningar tveklöst går att ifrågasätta, vederlägga eller ställa på huvudet. Om den bibliske författaren använt källor är svårt att bevisa. Vem vet hur en text kommit till som man inte själv avfattat?

Gordon⁴² och Wenham⁴³ har också påpekat att varken J eller P besynnerligt nog liknar de mesopotamiska flodberättelsema lika mycket som 1 Mos 6-9. J saknar arkbygget, grundstötningen på ett berg och uttåget ur arken. I P får Noa inte befallning att embarkera, Gud stänger inte dörren. Noa öppnar inte fönstret, sänder inte ut fåglarna, offerar inte efter floden och Gud känner inte den välbehagliga lukten.

På annat ställe⁴⁴ har jag hävdat att de olika flodberättelsema går tillbaka på en gemensam urtradition och att GT:s särdrag beror på skillnader i teologi. De unika detaljerna är tillsatta av den gammaltestamentliga berättaren. Det ter sig då besynnerligt att både J och P saknar drag som måste tillhöra urtraditionen, men får dem närde kombineras till en version. Rimligen måste antingen J och P en gång ha innehållit vad de i dag saknar och den andra källan har, eller så finns inga J och P och flodberättelsen kan ses som en enhet. Många forskare strukturerar också flodberättelsen som en text där halva texten speglar sig i den andra halvan (spegelkiasm), och innehållet formar sig osökt till en sådan. Först stiger vattnet, sedan sjunker det. Delar man upp berättelsen i scener kan man få följande uppställning:

Scen 1. Gudomlig monolog riktad till Noa, föregången av moralisk värdering av Noa och mänskligheten (6:9-21)
 Scen 2. *Berättelse: Noa huvudagerande* (6:22)
 Scen 3. **Gudomlig monolog riktad till Noa** (7:1-4)
 Scen 4. *Berättelse: Noa och djuren* (7:5-16)
 Scen 5. **Berättelse: vattnet stiger** (7:17-24)
 Scen 6. **Berättelse: vattnet sjunker** (8:1-5)
 Scen 7. *Berättelse: Noa och fåglarna* (8:6-14)
 Scen 8. **Gudomlig monolog riktad till Noa** (8:15-17)
 Scen 9. *Berättelse: Noa huvudagerande* (8:18-19)
 Scen 10. Gudomlig monolog riktad till Noa, föregången av moralisk värdering av Noa och mänskligheten (8:20-9:17)

När flodberättelsen struktureras som en spegelkiasm/palistrof har var scen sin spegelvända motsvarighet. Scen 1 och scen 10 rymmer båda Guds tal till Noa, föregångna av hans utsaga om Noa och mänskligheten. Noa är närvarande men helt passiv, fränsett lite inledande aktivitet. Vad människan gör fungerar som stickreplik så att Gud kan säga sitt. I scen 1 bildar Noas rättfärdighet och mänsklighetens illdåd (6:9b-11) bakgrund till Guds tal (6:12-21); i scen 10 offerar Noa (8:20) medan Gud tänker (8:21-22) och talar (9:1-17). Före floden var jorden full av illdåd (6:11, 13), efter floden ska Noa och hans söner fylla den med rättfärdiga människor (9:1,7), och mått och steg vidtas för att stävja våld och blodspillan (9:5-6).

Före floden sade Gud att Han skulle upprätta sitt förbund med Noa (6:18a); efter floden säger Gud att Han vill göra det nu (9:9, 11). Efter floden ska Gud komma ihåg förbundet när Han ser regnbågen (9:12-17); före floden såg Han "att jorden blivit fördärvad" (6:12). Historien omkastas: före floden döms världen att gå under, efter ska den aldrig mer gå under i en flod.

Scen 2 och scen 9 beskriver båda hur Noa lyder Guds ord, i scen 2 genom att bygga en ark, i scen 9 genom att gå ut ur arken. I scen 3 och scen 8 tilltalar Gud Noa och befäller honom först att gå in i arken, sedan att gå ut ur den.

Scen 4 och scen 7 rymmer enbart berättande framställning och ingen dialog. Noa agerar tillsammans med djuren i scen 4, tillsammans med fåglarna i scen 7. Här finns även datum: när floden böljar (7:6, 11) och när den slutar (8:13-14). I scen 4 stänger Gud arken (7:16), i scen 7 öppnar Noa den

(8:6,13). "Som HERREN befallt" Noa inleder scen 4 (7:5), "som Gud befallt honom" avslutar den (7:16). I scen 7 öppnar Noa arkens lucka först (8:6) som sist (8:13). Scen 4 fokuserar en enda händelse, scen 7 flera; scen 4 beskriver en koncentrerad tidsperiod, scen 7 en utdragen. De många omtagningarna i scen 4 framhäver det myckna arbetet före floden, upprensningarna i scen 7 den monotona väntan i arken.

Scen 5 och scen 6 berättar båda om vattnet och arken, dock att människorna på jorden nämns i scen 5 och Gud i himlen i scen 6. Hastigheten är skillnaden. I scen 5 stiger vattnet och växer våldsamt över jorden under 150 dagar och allt liv dör. I scen 6 sjunker det undan efter 150 dagar för att några skall förbli vid liv. Arken, som i scen 5 flyter över jorden, går i scen 6 till vila på ett berg; bergen, som täckts av vatten, blir synliga. Tempot stiger allteftersom spänningen släpper. Wenham⁴⁵ säger sig höra vattnet slå mot arken i de många m:en i scen 5, där orden majim (vatten) och mabbul (flod, översvämning) ideligen återkommer.

Sista avsnittet i Noas vidare historia (9:18-29) binder det samman vid det som följer och avslutar berättelsen om Noa. Hans släktavla böljade "Noa levde 500 år; då avlade han Sem, Ham och Jafet" (5:32) och fortsatte "Noa var 600 år när floden kom med vatten över jorden" (7:6). Nu avslutas den "Noa levde 350 år efter floden; hela Noas liv blev 950 år. Och han dog" (9:28,29). Noas söner får ta vid. Efter floden lämnar Sem, Ham och Jafet arken och författaren påpekar: "från dessa har (folken) förgrenat sig över jorden" (9:19). Därmed har han länkat Noas söner till folkens spridning i nationernas släktavla (10:1-32).

NOAS SÖNERS VIDARE HISTORIA

10:1-11:9

"Noas söners vidare historia" består av två texter: Nationernas släktavla (10:1 - 32) och språkföribistringen vid Babels torn (11:1-9). Släkttavlan har visserligen "vidare historia" både i början (10:1)

Babels torn (Doré).

och sekvensen ätter/språk/länder/folk blir länder/språk/ätter/folk (10:5). Avsnittet om Sem har en inledning (10:21), som påminner om 4:26 (jfr 10:25):

Inledning 10:1	"Detta är Noas söner... vidare historia. Det föddes söner efter floden."
Jafets söner 10:2-5	"Jafets söner var..." (10:2) Ytterligare avkomlingar (10:3-4) Avslutning (10:5)
Hams söner 10:6-20	"Hams söner var..." (10:6) Ytterligare avkomlingar (10:7) Utvikning om Kush (10:8-12) Utvikning om Mitsrajim (10:13-14) Utvikning om Kanaan (10:15-19) Avslutning (10:20)
Sems söner 10:21-31	Speciell inledning (10:21) "Sems söner var..." (10:22) Ytterligare avkomlingar (10:23) Utvikning om Arpakshad (10:24-30) Avslutning (10:31)
Avslutning 10:32	"Dessa var Noas söners familjer, enligt deras vidare historia ... efter floden."

Berättelsen om språkförbistringen vid Babels torn (11:1-9) hålls samman av två ord. Den börjar och slutar med "hela jorden"; inledningens Shinars land (11:2) är avslutningens Babel (11:9). Människorna vill göra sig ett namn (shm), alla bosätter sig "där" (shm) och börjar bygga ett torn med spetsen i himlen (shmjm). Men Gud stiger ner från himlen och sprider dem därifrån (mshshm) över hela jorden. Vad människorna försöker undvika (11:4) inträffar (11:9)! De ofta upprepade konsonanterna länkar Babels torn till Sems (shm) vidare historia (11:10-26). Berättelsen sönderfaller i fem scener omgivna av en inledning och en avslutning:

Inledning (11:1)
Scen 1. Människorna flyttar (11:2)
Scen 2. <i>Mänsklig plan</i> (11:3-4)
Scen 3. Gudomlig inspektion (11:5)
Scen 4. <i>Gudomlig plan</i> (11:6-7)
Scen 5. Människorna flyttas (11:8)
Avslutning (11:9)

Men den kan också ställas upp i parallella kolumner, som balanserar varandras ordvändningar och innehåll:⁴⁸

och slutet (10:32) men är ändå bara delvis avgränsad från berättelsen om Babels torn. Ämnet är detsamma. I nationernas släktavla sägs att alla människor och folk härstammar från den familj, som överlevde floden. Från den har folken "utgått" (10:5,32) och "spridit sig" (10:18), i Pelegs tid "delades jorden" (10:25), olika folk talar olika språk (10:5, 20, 31) och Nimrod drog "ut till Assur och byggde Nineve, Rehobot-Ir och Kalach" (10:11). Varför människorna spreds över jorden sägs dock inte. Lydde de Gud och var fruktsamma och fyllde jorden (9:1, 7)? Möjligen, men detta förklarar inte språken. Det gör fortsättningen: människorna ville inte spridas (11:4), men Gud förbytte deras språk och spred dem över jorden (11:7-8). Kronologiskt kommer alltså språkförbistringen i 11:1-9 före folkens spridning i 10:1-32, men tematiskt är det lättare att förbinda Sem, Ham och Jafet, de olika folkens uppkomst (9:18-19) och uppmaningen att fylla jorden (9:1,7) med nationernas släktavla(10:1-32) än med språkets splittring i flera olika språk (11:1-9).⁴⁶

Tematiskt är alltså de två texterna förenade, men de länkas också till varandra genom stickorden "sprida" (10:18, 11:4,8,9, jfr "utgå" i 10:5,32), "Shinars land" (10:10, 11:2), "bygga" (10:11, 11:4,5,8), "jorden" (10:8,25,32; 11:1, 4, 8-9) och "land/länder" (10:5, 10-11, 20,31-32; 11:2). Därtill liknar "floden" (mbl) i 10:1 "Babel" (bbl) i 11:9; tillsammans bildar de en ram kring de mellanliggande orden.⁴⁷

Nationernas släktavla beskriver vad som hände med Noas söner Jafet (10:2-5), Ham (10:6-20) och Sem (10:21-31). Släktavlan är tredelad, en avdelning för var son:

"X:s söner var..." (10:2, 6, 22) med slutfrasen "detta är X:s söner efter sina ätter och språk, i sina länder och folk" (10:20, 31). Avdelningen om Jafet avrundas annorlunda: Jafet nämns inte

1 ett språk ett ordförråd	6 ett folk ett språk
2 där	7 där
3 varandra	varandra
4 bygger en stad namn	8 bygga staden namnet
så sprids vi inte över hela jorden	9 spred HERREN dem över hela jorden

Det är ovanligt att en text både bildar en text där halva texten speglar sig i den andra halvan (spegelkiasm) och att den samtidigt går att ställa upp i parallella kolumner. Observera att 11:5 står i spetsen och utanför kolumnerna; versen är vändpunkten och beskriver hur Gud stiger ner från himlen för att se staden och tornet människorna byggde. Den kan jämföras med "Gud hade tänkt på Noa" i flodberättelsens spets (8:1). Då slutade vattnet stiga, nu tvingas människorna sluta bygga; flodberättelsens andra del visar hur Gud räddar Noa, Babelberättelsens hur Gud ominstetgör människornas planer.

SEMS VIDARE HISTORIA

11:10-26

Sems vidare historia (11:10) leder fram till Abram, huvudpersonen i Teras vidare historia (11:27); den är en släktavla, som avslutas med Teras tre söner Abram, Nahor och Haran (11:26). Adams släktavla avslutas likaså med Noas tre söner Sem, Ham och Jafet (5:32). Även i övrigt liknar de varandra, dock med skillnaden att Sems vidare historia inte innehåller några utvecklingar med extrainformation om vissa personer. Dispositionen är genomgående:

- A levde x år; då avlade han B.**
- A levde y år sedan han avlat B.**
- A avlade söner och döttrar.**

Sem har ett längre första led ("två år efter floden"), Tera ett kortare andra led. Skälen är uppenbara: Sem behöver förbindas med floden och Tera kommer att få sin egen vidare historia (11:27-25:11). I den ska han avla söner och döttrar och i den ska han dö. Tidigare hette det att "hela A:s liv var z (dvs x + y) år. Och han dog" (5:5; ej om Hanok 5:21-24). Detta saknas i Sems vidare historia, länken mellan floden och patriarkerna.

Nio led (tio i Septuaginta, den antika grekiska översättningen av GT) räknas upp:

- Sem (11:10-11)
- Arpakshad (11:12-13)
- Shelach (11:14-15)
- Eber (11:16-17)
- Peleg (11:18-19)
- Reu (11:20-21)
- Serug (11:22-23)
- Nahor (11:24-25)
- Tera (11:26)

Patriarkhistorien är sedan en väv av släktavlor och berättelser:

11:10-26	Sems vidare historia
11:27-25:11	Teras vidare historia
25:12-18	Ishmaels vidare historia
25:19-35:29	Isaks vidare historia
36:1-43	Esaus vidare historia
37:2-50:26	Jakobs vidare historia

Mellan två berättelser finns utan undantag en släktavla. Den är en brygga mellan berättelserna och för raskt händelseförloppet från en huvudaktör till en annan, först Noa, som dog efter floden (9:29). Nationernas släktavla (10:1-32), språkförbistringen vid Babels torn (11:1-9) och Sems vidare historia (11:10-26) för läsaren från floden till Abram via en växande mänsklighet och flera språk. Nästa berättelse kan börja nu när huvudpersonen är länkad till det föregående och bipersonerna omtalade i släktavlor.

SLUTSATS

Berättelsen om urhistorien har en genomtänkt, logisk och ändamålsenlig struktur. Först lägger författaren en grund och omtalar begynnelsen: Gud har skapat allt och människan är skapelsens krona och Skaparens avbild. Hennes historia får vi sedan följa i fem steg.

1. Skapandet av himmel och jord (1:1-2:3) följs av deras fortsättning (2:4-4:26) med de första människorna i fokus.
2. Adams vidare historia (5:1-6:8)

länkar skapelsen till Noa, människans ondska och Guds beslut att utplåna vad Han skapat.

3. Noas vidare historia (6:9-9:29) berättar om floden och Guds uppmaning till Noa och hans söner att föröka sig och uppfylla jorden.

4. Noas söners vidare historia (10:1-11:9) skildrar spridningen av folk och nationer och språkens uppkomst.

5. Sems vidare historia (11:10-26) länkar Noas familj till Tera och Abram.

Varje fortsättningshistoria har dessutom aviserats i vad som föregår. Sist i prologen (1:1-2:3) sammanfattas att Gud fullbordat skapandet av himmel och jord (2:1-3), vilket länkar över till himlens och jordens vidare historia (2:4-4:26). Den slutar i sin tur med att Adam avlar Set, som avlar Enosh

(4:25-26), vilket är övergången till Adams vidare historia (5:1-6:8). I släktavlan (5:1-32) lever alla en bestämd tid och dör sedan (utom Hanok). Släktavlans sista led. Noa, lämnas halvfullbordat: han avlar Sem, Ham och Jafet men Noas död nämns inte.

Sedan berättas om ondskan på jorden och HERRENS beslut att utplåna: "Men Noa hade funnit nåd i HERRENS ögon" (6:8). Därmed har Noas vidare historia (6:9-9:29) förebådats och vi får höra om den stora floden och om att Noa levde 950 år och sedan dog (9:29). I slutet av Noas vidare historia spelar Sem, Ham och Jafet en alltmer framträdande roll. De uppmanas att vara fruktsamma, föröka sig och fylla jorden (9:1, 7) och "från dessa har (folken) förgrenat sig över jorden" (9:19). Därmed har Noas söners vidare historia (10:1-11:9) förebådats, ty den innehåller just att Sem, Ham och Jafet fyllde jorden, att folken har sitt ursprung hos Noas söner och att de skilda språken (10:5,20,31) beror på förbistringen vid Babels torn.

Sems släkt (10:21-31) och folkens önskan (11:4) att göra sig ett namn (hebreiska shem) anknyter texten till

Sems vidare historia (11:10-26), som genom en släkttavla om nio led binder Noas son Sem vid Tera och Abram. Vi kan därför hålla med Engnell:

*"att kompositionen snart sagt in i minsta detalj är konsekvent och genomtänkt, i det att varje traditionsenhet, om än aldrig så ringa till omfånget, fyller sin bestämda roll i den sammanhängande framställningen. Ju mer man fördjupar sig i Genesis, ju påtagligare blir detta... Det är i sanning inte svårt att förstå att det också finns framstående exegeter av facket, som tror att det är en man, en berättare, som står bakom Genesis."*⁴⁹

(Denna artikel är publicerad postumt och har, efter författarens död, lätt bearbetats med avseende på språket av Seth Erlandsson, Bo Isaks-son, Per Landgren och Mats Molén.)

NOTER

1. Good, E M "Irony in the Old Testament", London: Society for Promoting Christian Knowledge, 1965.
2. Licht, J "Storytelling in the Bible", Jerusalem: Magnes Press, 1978.
3. Altar, Fl "The Art of Biblical Narrative", New York: Basic Books, 1981.
4. Berlin, A "Poetics and Interpretation of Biblical Narrative", Sheffield: Almond Press, 1983.
5. Sternberg, M "The Poetics of Biblical Narrative", Bloomington: Indiana University Press, 1985.
6. Longman, T "Literary Approaches to Biblical Interpretation", Grand Rapids: Zondervan, 1987.
7. Bar-Efrat, S "Narrative Art in the Bible", Journal for the Study of the Old Testament, Supplement 17. Sheffield: Journal for the Study of the Old Testament Press, 1989.
8. Engnell, I "Genesis - dess litterära och ideologiska problem", Religion och Bibel 18, 1959, s 3-22.
9. Nyberg, HS "Korah's uppror (Num 16f)", Svensk Exegetisk Årsbok 12, 1947, s 214-36.
10. Blenkinsopp, J "The Documentary Hypothesis in Trouble", Biblical Review 1.4, 1985, s 22-32.
11. Se *lex Berge*, K "'Jahvisten' i nyere Pentateuk-forskning", Norsk Teologisk Tidsskrift 81, 1980, s 147-63; Coats, G W "Redactional Unity in Gen 37-50", Journal of Biblical Literature 93, 1974, s 15-21; Haran, M "Behind the Scenes of History: Oetermining the Date of the Priestly Source", Journal of Biblical Literature 100, 1981, s 321-33; Hildebrand, D R "A Summary of Recent Findings in Support of an Early Date for the So-Called Priestly Material in the Pentateuch", Journal of the Evangelical Theological Society 29, 1986, s 129-38; Hurvitz, A "The Language of the Priestly Source and its Historical Setting - The Case for an Early Date", Proceedings of the World Congress of Jewish Studies 8, 1983, s 83-

94; Killing, S R "The Dating of the So-Called 'P-Sections' in Genesis", Journal of the Evangelical Theological Society 15, 1972, s 67-76; Radday, Y T et al "Genesis, Wellhausen and the Computer", Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft 94, 1982, s 467-81; Rendsburg, G A "Late Biblical Hebrew and the Date of 'P'", Journal of the Ancient Near Eastern Society of Columbia University 12, 1980, s 65-80; Whybray, R N "The Joseph Story and Pentateuchal Criticism", Vetus Testamentum 18, 1968, s 522-28; Zevit, Z "Converging Lines of Evidence Bearing on the Date of P", Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft 94, 1982, s 481-511.

12. Lewis, CS "Att sila mygg och svälja kameler", Örebro: Libris, 1982, s 120. (Fri översättning från engelska originalet, gjord av Per Landgren 1991.)

13. Kikawada, I M & Quinn, A "Before Abraham Was", Nashville: Abingdon, 1985.

14. Rendsburg, G A "The Redaction of Genesis", Winona Lake: Eisenbrauns, 1986.

15. Whybray, R N "The Making of the Pentateuch", Journal for the Study of the Old Testament, Supplement 53. Sheffield: Journal for the Study of the Old Testament Press, 1987.

16. Clines, D J A "Theme in Genesis 1-11", Catholic Biblical Quarterly 38, 1976, s 483-507.

17. Miller, P D "Genesis 1-11: Studies in Structure and Theme", Journal for the Study of the Old Testament, Supplement 8. Sheffield: Journal for the Study of the Old Testament Press, 1978.

18. Shea, V H "The Unity of the Creation Account", Origins (Loma Linda) vol 5, 1978, s 9-38.

19. Se Carlson, R A "P-prologen i Gen 1:1-2:3", Svensk Exegetisk Årsbok 41 -42, 1976-77, s 57-68. I M Kikawada ger i "The Double Creation of Mankind in Enki and Ninmah, Atrahasis I 1-351, and Genesis 1-2", Iraq 45, 1983, s 43-45 två utombibliska exempel på en "dubbel skapelse-akt", först allmänt beskriven, sedan mer detaljerad.

20. Walsh, J T "Gen 2:4b-3:24: A Synchronic Approach", Journal of Biblical Literature 96, 1977, s 161-77.

21. Rosenberg, J W "The Garden Story Forward and Backward: The Non-Narrative Dimension of Gen 2-3", Proof 1, 1981, s 1-27.

22. Wenham, G J "Genesis 1-15", Wycliffe Bible Commentary 1, Waco: Word, 1987, s 50-51.

23. Cassuto, U "A Commentary on the Book of Genesis", Jerusalem: Magnes Press, 1961 och 1964.

24. Labuschagne, C J "The Pattern of the Divine Speech Formulas in the Pentateuch", Vetus Testamentum 32, 1982, s 268-96.

25. Hauser, A J "Linguistic and Thematic Links between Gen 4:1-16 and Gen 2-3", Journal of the Evangelical Theological Society 23, 1980, s 197-305.

26. Se *min* "Släkttavlor och livslängd i urhistorien" som publiceras i Teologisk Tidsskrift/Teologinen aikakauskirja, Helsinki 96, 1991.

27. Wenham, G J "Genesis 1-15", Wycliffe Bible Commentary 1, Waco: Word, 1987, s 136.

28. Anderson, F I "The Sentence in Biblical Hebrew", Haag & Paris: Mouton, 1974, s 40.

29. Anderson, B W "From Analysis to Synthesis: The Interpretation of Genesis 1-11", Journal of Biblical Literature 97, 1978, s 23-39.

30. Cassuto, U "A Commentary on the Book of Genesis", Jerusalem: Magnes Press, 1961 och 1964.

31. Gordon, C "Higher Critics and Forbidden Fruit", Christianity Today 4, 1959, s 131-34.

32. Kikawada, I M och Quinn, A "Before Abraham Was", Nashville: Abingdon, 1985.

33. Larsson, G "The Documentary Hypothesis and the Chronological Structure of the Old Testament", Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft 97, 1985, 316-33.

34. Longacre, R E "The Discourse Structure of the Flood Narrative", Journal of the American Academy of Religion 47 Sup, 1979, s 89-133 (uppsatsen publicerades först 1976).

35. Nielsen, E "Mundtlig Tradition", Dansk Teologisk Tidsskrift 15, 1952, s 2-37, 88-106, 129-46 (finns även i engelsk översättning).

36. Radday, Y T "Chiasmus in Hebrew Biblical Narrative". Chiasmus in Antiquity. Utg. JWWelch. Hildesheim: Gerstenberg Verlag, 1981, s 50-117. Enligt förordet skrevs artiklarna 1978.

37. Rendsburg, G A "The Redaction of Genesis", Winona Lake: Eisenbrauns, 1986.

38. Shea, W H "The Structure of the Genesis Flood Narrative and Its Implications", Origins (Loma Linda) vol 6, 1979, s 8-29.

39. Wenham, G J "The Coherence of the Flood Narrative", Vetus Testamentum 28, 1978, s 336-48; idem, "Genesis 1-15", Wycliffe Bible Commentary 1, Waco: Word, 1987.

40. Whybray, R N *ibid* (se not 15).

41. Emerton, J A "An Examination of Some Attempts to Defend the Unity of the Flood Narrative in Genesis", Vetus Testamentum 37, 1987, s 401-20; 38, 1988, s 1-21.

42. Gordon, C *ibid* (se not 31).

43. Wenham, G J "Genesis 1-15", Wycliffe Bible Commentary 1, Waco: Word, 1987, s 168-69.

44. Erikson, G "Främre Orientens flodberättelser", Göteborg: DSS, 1989.

45. Wenham, G J "Genesis 1-15", Wycliffe Bible Commentary 1, Waco: Word, 1987, s 158.

46. Kikawada, I M "The Shape of Gen 11:1-9". Rhetorical Criticism. Utg. J J Jackson och M Kessler. Pittsburgh: Pickwick Press, 1974, s 18-32; Ross, A P "The Dispersion of the Nations in Genesis 11:1-9", Bibliotheca Sacra 138, 1981, s 119-38; Sasson, J M "The Tower of Babel' as a Clue to the Redactional Structuring of the Primeval History". The Bible World. Utg. G Rendsburg, R Adler, M Arfa och N H Winter. New York: Ktav, 1980, s 211-19.

47. Se Ross, A P "The Table of Nations in Genesis 10 - Its Structure", Bibliotheca Sacra 137, 1980, s 340-53.

48. Jfr McEvenue, S E "The Narrative Style of the Priestly Writer", Analecta Biblica 50. Rom: Biblical Institute Press, 1971, s 157-59.

49. Engnell, I "Genesis - dess litterära och ideologiska problem", Religion och Bibel 18, 1959, s 11.

DEM VILL HÄRSTAMMA FRÅN EN LITEN SMART AMÖBA?

VÅRT URSPRUNG En filmserie i tre delar om HUR VÄRLDEN BLEV TILL.

Filmserien vann 1983 den kristna filmens "OSCAR" för 1982 års bästa film samtidigt som del 1 LIVETS URSPRUNG erhöj pris för årets bästa dokumentärfilm. Professor Ernest Wilder-Smith är guide på färden genom världen. Som skapelsetroende vetenskapsman ger han en alternativ förklaring till ursprunget till den mångfald av livsyttringar vi finner på vår jord.

1. LIVETS URSPRUNG

Kan livet ha uppkommit av en slump? Vad visar försöken att framställa liv i provrör? Nu levande arters och livsformers otroliga komplexitet. Statistiska sannolikheten för utveckling av en slump. DNA och andra betydelsefulla molekyler. Speltid ca 30 min.

2. ARTERNAS URSPRUNG

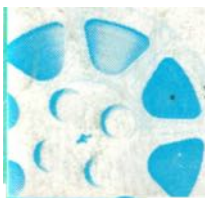
Kan tid och slump ge upphov till nya arter? Utvecklas allt liv från en enda ursprunglig cell? Ger mutationer upphov till utveckling? Indicier för en gudomlig skapelse. Filmen är delvis inspelad i Charles Darwins eget hem. Speltid ca 30 min.

3. MÄNNISKANS URSPRUNG

Utvecklades människan från aprika förfäder? En kritisk granskning av evolutionisternas förslag till felande länkar från förhistorisk tid. Presentation av indicier för att en helt mänsklig individ har existerat från begynnelsen. Speltid ca 30 min.

TOTAL SPELTID: ca 90 min.
FINNS SOM 16 mm FILM OCH VIDEO
SVENSKT TAL

Hyrpriser från 45 kr (gäller hemvideo)

DAGEN HUSET 105 36 STOCKHOLM
TEL 08131510